

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ

ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІЧНОЇ
ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ

*Усатенко
Тамара Пилипівна*

**БІОБІБЛІОГРАФІЧНИЙ
ПОКАЖЧИК**

Київ – 2013

Тамара Пилипівна Усатенко

Нелля Ничкало

УКРАЇНОЗНАВЧА НАУКОВА СТЕЖИНА ТАМАРИ УСАТЕНКО

"А далі йдуть лиш тільки витривалі"

(Ліна Костенко)

На перший погляд в біографії Тамари Пилипівни Усатенко ніби все традиційно, як і в багатьох інших людей: дитинство — юність — навчання — професійне становлення і зростання... Та це не зовсім так.

Адже життєві стежини Тамари Пилипівни (від древньої Сіверщини через Житомир до нашої чудової столиці) були осяяні й позначені глибинним прагненням пізнання історії своєї Батьківщини, красивої співучої мови свого народу, його неповторних етнонаціональних традицій, пам'яток культури. Мені мимоволі хочеться сказати: і душу свого народу, внутрішня потреба зрозуміти і збагнути її, заглянути в кожний її куточок, напевно, поряд з іншими важливими чинниками, — усе це вплинуло на визначення долі, на життєві стежини Тамари Пилипівни.

Українська національна школа як визначальний напрям українознавства — сепе життя доктора педагогічних наук Тамари Пилипівни Усатенко, основа її наукових інтересів і захоплень. Узгоджена з національними ідеями Тамара Пилипівна десятки років активно і ґрунтовно вивчає педагогічні системи різних країн, аналізуючи, які досягнення синтезувала українська педагогічна думка, одночасно досліджуючи внесок українських мислителів, педагогів у розвиток педагогічної науки. Усвідомлення українознавства як цілісної науки і переконаності у важливості українознавства для національної освіти передували навчання на українському відділенні філологічного факультету пединституту, в аспірантурі на кафедрі українського мовознавства, робота учителям української мови, літератури, південської мови в сільській школі, викладачем-асистентом в пединституті. Особливу роль відіграла багатолітня праця редактором навчальної літератури

науковець Тамара Пилипівна Усатенко робить такий висновок: “щоб не потрапити в перехідний період до “концептуальної пастки”, важливе значення має використання чітко розробленого підходу до національної освіти, в якому враховуються етнопонаціональні особливості, але не за рахунок абсолютизації національно-ментального і нехтування загальнонародським чи навпаки.

Українська національна школа, як одна з провідних ланок освіти, конститується на культурно-історичних засадах, стверджуючи людиновимірний світ, розвиваючи потенційні можливості дитини. Культурно-історична опосередкованість принципів шкільництва проявляється не тільки через синхронні зрізи взаємодії освіти та культури. Культурний фактор передбачає відродження й оновлення традицій минулого та апеляцію до майбутнього, до ідеалів, цінностей, міфів національної культури і універсальних (загальнонародських) вартостей. Українознавчий вимір національної школи потребує філософії, яка б давала змогу розглядати школу в усій її теоретичній і практичній складності. Українська національна школа покликана створювати умови, за яких учні виростали б особистостями — громадянами України, професійно компетентними, етнопонаціонально свідомими, духовними, здоровими, здатними зробити вибір у правовій державі, бути господарями на своїй землі”.

Тамара Пилипівна Усатенко після захисту кандидатської дисертації з проблем мовознавства не зважала на те, чи можна, чи не можна було досліджувати проблеми українознавства, чи вітала, чи не вітала це офіційна ідеологія її наробки. Досліджуючи проблеми українознавства в освіті, вона опублікувала понад 300 праць. Тамара Пилипівна не тільки глибоко володіє своєю проблемою, що стала головною справою життя. Це взірць вченого-енциклопедиста і не лише в питаннях, які вона досліджує.

Тамара Пилипівна Усатенко користується заслуженим авторитетом як науковець високого теоретико-методологічного рівня та як людина, котрій притаманні найвищі морально-етичні якості.

**НАУКОВЕ, ПЕДАГОГІЧНЕ ВИДНОКОЛО
Т. П. УСАТЕНКО, ДОКТОРА ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК,
КАНДИДАТА ФІЛОЛОГІЧНИХ НАУК**

I. Наукові, науково-методичні пошуки.....8-45

1. Українознавство в парадигмі постнекласичної науки, освіти	8-21
Когнітивно-аксіологічні сутності.....	8
Архетипно-символічні смисли.....	14
Родинність — цінність українознавства	15
Ідентичність крізь призму українознавства	16

2. Українська мова: лінгво-педагогічний аспект .....

21-33	
Мова в просторі українознавства.....	21
Лексична семантика і розвиток мовлення.....	22
Лексико-тематичне групування	23
Діафілми, грамплатівки, бесіди на Національному радіо України	25
Редагування навчально-методичних комплексів	27

3. Національна освіта — визначальний чинник українознавчої педагогічної думки.....

33-45	
Українознавча педагогічна думка у викликах часу.....	34
Національна освіта: українознавчий ландшафт.....	35
Українська національна школа.....	39
Школа-родина: інноваційний проект.....	40
Інтегративні навчальні курси.....	43

II. Науково-педагогічна, наукова, громадсько-просвітницька діяльність .....

46-67	
Участь у форумах, конгресах, конференціях, семінарах, “круглих столах” тощо.....	46
Науково-педагогічна праця.....	61
Член комісій, вчених рад, редакційних колегій, товариств, журі, конкурсів, олімпіад.....	64
Нагороди та відзнаки	66
Слово про автора.....	67

III. Алфавітні покажчики..... 68-91

I. Наукові, науково-методичні пошуки

1. Українознавство в парадигмі постнекласичної науки, освіти

Когнітивно-аксіологічні сутності

1. **Українознавство в контексті гуманітаристики** / Тамара Усаєнко // Українознавчий альманах / відп. ред. М. Обухний. — 2012. — Вип. 8. — С. 40-43.
2. **Ідеї Просвітництва крізь призму аксіології** / Т. Усаєнко // Наук. записки: зб. наук. статей / Нац. пед. ун-т ім. М. Драгоманова. — К.: ППУ ім. М. Драгоманова, 2012. — Вип. 99. — С. 223-233.
3. **Українознавство в трансформаційних процесах науки** / Т.П. Усаєнко // Традиція і культура: людина в пошуках істини: матеріали Міжнар. наук. конф., 16-17 груд. 2011 р. — К., 2011. — Ч. 1. — С. 37-38.
4. **Українознавчий аспект педагогічної аксіології** / Тамара Усаєнко // Концептосфера педагогічної аксіології: матеріали філософсько-методол. семінару "Аксіологічна концептосфера педагогічної освіти" / автор ідеї і уряд. Т.П. Усаєнко. — К.; Ніжин: ПП Лисенко М. М., 2010. — С. 65-78.
5. **Концент—визначальний чинник когнітивної педагогіки: педагогічна інноватика** / Тамара Усаєнко // Концептосфера педагогічної аксіології: матеріали філософсько-методол. семінару "Аксіологічна концептосфера педагогічної освіти" / автор ідеї і уряд. Т.П. Усаєнко. — К.; Ніжин: ПП Лисенко М. М., 2010. — С. 44-54.
6. **Післямова** / Тамара Усаєнко // Концептосфера педагогічної аксіології: матеріали філософсько-методол. семінару "Аксіологічна концептосфера педагогічної освіти" / автор ідеї і уряд. Т.П. Усаєнко. — К.; Ніжин: ПП Лисенко М. М., 2010. — С. 285-286.
7. **Контент-аналіз основних понять аксіології** / Т.П. Усаєнко // Аксіологічний підхід — основа формування цілісної особистості майбутнього педагога: монографія / за заг. ред. Л. О. Хомич. — К.; Ніжин: ПП Лисенко М. М., 2010. — С. 22-27.
8. **Українознавча ціннісно-сміслова концептосфера — важливий чинник у підготовці майбутнього педагога** / Т.П. Усаєнко // Аксіологічний підхід — основа формування цілісної особистості майбутнього педагога: монографія / за заг. ред. Л. О. Хомич. — К.; Ніжин: ПП Лисенко М. М., 2010. — С. 59-72.
9. **Красназнавство, країнознавство, регіоналізнавство в науково-педагогічних контекстах** / Т. Усаєнко // Безперервна проф. освіта в контексті європейської інтеграції: теорія, досвід, прогноз: зб. наук.-методол. семінару, 17 берез. 2010 р.: у 2-х ч., ч. 1 / за ред. В. І. Лугового, Н. Г. Пичкало. — К.: Пед. думка, 2010. — С. 181-187.
10. **Термінологічний ландшафт педагогічної аксіології** / Т. П. Усаєнко // Тези доп. філософсько-методол. семінару, 17 травн. 2010 — К., ПВТП "Lat & K", 2010. — С. 61-62.
11. **Освітні та наукові виміри українознавства** / Тамара Усаєнко // Освіта України. — 2009. — №16, 27 лют. — С. 6.
12. **Українознавство в пошуках становлення як науки** / Тамара Усаєнко // Освіта. — 2009. — № 29-30, 8-15 липн. — С. 9.

13. **Українознавство постнекласичного типу науки: інтегративно-тоталогічні виміри** / Т. Усатенко // Вісник / Київський ін-т бізнесу і технологій — К.: КІБІТ, 2009. — Вип. №1. — С. 28-30.
14. **Українознавчі концепти в системі національного виховання** / Т. Усатенко // Програма та тези доп. третього наук.-практ. семінару “Основні напрями формування проф. якостей фахівців виховної роботи в Збройних Силах України”, 16 квіт. 2009 р.: наук. видання — К.: КНУ, 2009. — С. 31-32.
15. **Антропологічні та аксіологічні підходи до проблеми українознавства** / Тамара Усатенко // Проф. освіта: ціннісні орієнтири сучасності: зб. наук. праць / за заг. ред. І.А. Зязюна. — К.; Харків: НТУ “ХП”, 2009. — С. 167-172.
16. **Інноваційні технології: концептне структурування навчальної інформації** / Т. П. Усатенко // Інформаційно-телекомунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи: зб. наук. праць. — Львів, 2009. — Вип. 2, ч. 2. — С. 130-133.
17. **Українознавство в науково-освітніх процесах** / Т. Усатенко // Наук. зап.: серія: “Психолого-педагогічні науки” / Ніжинський держ. ун-т ім. М. Гоголя / за заг. ред. проф. Є. І. Коваленко. — Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2009. — №1. — С. 24-26.
18. **Концептне структурування навчальної інформації** / Тамара Усатенко // Теоретико-методол. засади моделювання навчально-виховних систем у педагогічних закладах освіти: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 28-29 жовт. 2009 р. / ред. В.І. Панченко. — К.: ПВТІП “Lat & K”, 2009. — С. 9-11.
19. **Українознавство: постнекласичний проект** / Тамара Усатенко // Педагогічна освіта і освіта дорослих: європейський вибір: зб. наук. праць / за ред. І.А. Зязюна, Н. Г. Ничкало. — К.; Хмельницький, 2008. — С. 149-158.
20. **Постнекласична парадигма українознавства** / Т. Усатенко // Проф.-мистецька шк. у системі національної освіти: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 1-3 жовт. 2008 р. / [Мала Білозерка Запорізької обл.]. — Чернівці: Зелена Буковина, 2008. — С. 314-315.
21. **Українознавство** / Т. Усатенко // Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України / голов. ред. В. Г. Кремень — К.: Юрінком Інтер, — 2008. — С. 926-927.
22. **Етнопедagogіка** / Т. Усатенко // Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України / голов. ред. В. Г. Кремень. — К.: Юрінком Інтер, — 2008. — С. 274.
23. **Народна педагогіка** / Т. Усатенко // Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України / голов. ред. В. Г. Кремень. — К.: Юрінком Інтер, — 2008. — С. 544-545.
24. **Становлення українознавства як науки і впровадження його у шкільництві** / Т. Усатенко // Другий український пед. конгрес: зб. матеріалів конгресу. — Л.: ТзОВ Камула, 2006. — С. 98-106.
25. **Українознавчі концепти гуманізації та гуманітаризації освіти** / Тамара Усатенко // Педагогіка і психологія проф. освіти. — 2005. — №5. — С. 46-54.
26. **Первини українознавства: універсалії, цінності, символи** / Т. Усатенко // Реклама і дизайн в умовах глобалізації вищої освіти та інформаційної інтеграції: зб. наук. праць / упоряд. і відп. ред. Є. А. Антонович. — К., 2005. — Вип. 3. — С. 340-347.
27. **Природничо-географічна парадигма українознавства: освітні виміри** / Тамара Усатенко // Психолого-пед. проблеми сільської шк. — 2005. — №14. — С. 142-152.
28. **Українознавство в парадигмі науки** / Тамара Усатенко // Педагогіка і психологія проф. освіти. — 2005. — №4. — С. 73-80.

29. **Українознавство — комплексно-інтегративна цілісність** / Тамара Усатенко // Гуманітарний вісник Переяслав-Хмельницького держ. пед. ун-ту ім. Г. Сковороди: зб. матеріалів Всеукр. конф.: спец. випуск "Педагогіка. Вища освіта України і Болонський процес". — Переяслав-Хмельницький, 2005. — Секція I. — С. 393-401.
30. **Українознавство в наукових вимірах: класичному, некласичному, постнекласичному** / Тамара Усатенко // Етнос. Культура. Нація: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. — Дрогобич: Коло, 2004. — Вип. IV. — С. 191-198.
31. **Аксіологічні (ціннісні) виміри українознавства** / Тамара Усатенко // Етнокультура у контексті світової історії: матеріали VI Міжнар. наук. семінару "Черезовські читання", 20 берез. 2004 р. — Чернівці: Прут, 2004. — С. 152-157.
32. **Науково-практична конференція з українознавства школярів Буковини** / Т. Усатенко // Українознавство. — 2003 — Число 2-3 (7-8). — С. 153-154.
33. **Українознавство у школах з румунською мовою навчання в Чернівецькій області** / Т. П. Усатенко, Т. А. Мінченко // Українознавство. — 2003. — Число 4 (9). — С. 161-164.
34. **Українознавство епохи модерну** / Т. П. Усатенко // ПостМетодика. — 2002. — №5-6 — С. 16-22.
35. **Українознавство в різних моделях науки** / Т. П. Усатенко // Реклама і дизайн XXI сторіччя: освіта, культура, економіка: матеріали Міжнар. наук. практ. конф., 18-20 верес. 2001 р./упор. і відп. ред. Є. А. Антонович. — К., 2001. — Вип. 2. — С. 64-65.
36. **Українознавство в науковій парадигмі** / Т. Усатенко // Українознавство в системі вищої освіти. — К., 2001. — Вип. 2. — С. 83-88.
37. **Україна, українці, українознавство: думки, проблеми, рішення** / В. Баран, В. Крисаченко, П. Кононенко, Т. Усатенко та ін. // Освіта. — 1999. — №22, 14 квіт. — С. 2-3.
38. **Україна, українці, українознавство: думки, проблеми, рішення** / В. Баран, В. Крисаченко, П. Кононенко, Т. Усатенко та ін. // Освіта України. — 1999. — №5-6, 21 квіт. — С. 12-13.
39. **Становлення семантичного поля терміна "українознавство"** / Тамара Усатенко // Освіта і управління. — 1999 — №3. — Т.3, ч. 3. — С. 15-20.
40. **Новітнє українознавство як інтегративна наука** / Тамара Усатенко // Україна, українці, українознавство у ХХ ст. в джерелах і документах: зб. наук. праць: у 2-х ч., ч. 2. — К.: ІНЦ "Наша культура і наука", 1999. — С. 485-492.
41. **Ціннісні орієнтири в системі українознавства** / Тамара Усатенко // Українознавство: III Міжнар. конгрес українців / Харків, 26-29 серп. 1996 р. — К., 1997. — С. 136-141.
42. **Новітнє українознавство: традиції народу, категорії нації, наукові виміри** / Тамара Усатенко // Дивослово. — 1996. — №12. — С.17-20.
43. **Українська культура: універсалії, символи, цінності** / Т. П. Усатенко // Молодеж на порозі третього тисячеліття: пошук пріоритетів: матеріали Межд. науч.-практ. конф. — Одеса, 1995. — С. 21-24.
44. **Українознавство: гуманізм, інтегратизм, універсалізм** / Т. П. Усатенко, М. М. Конончук // Українознавство та проблеми інтеграції природних знань в умовах сучасної шк.: тези наук.-практ. конф. — Тернопіль, 1993. — С. 3-4.

29. **Українознавство — комплексно-інтегративна цілісність** / Тамара Усатенко // Гуманітарний вісник Переяслав-Хмельницького держ. пед. ун-ту ім. Г. Сковороди: зб. матеріалів Всеукр. конф.: спец. випуск "Педагогіка. Вища освіта України і Болонський процес". — Переяслав-Хмельницький, 2005. — Секція I. — С. 393-401.
30. **Українознавство в наукових вимірах: класичному, некласичному, постнекласичному** / Тамара Усатенко // Етнос. Культура. Нація: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. — Дрогобич: Коло, 2004. — Вип. IV. — С. 191-198.
31. **Аксіологічні (ціннісні) виміри українознавства** / Тамара Усатенко // Етнокультура у контексті світової історії: матеріали VI Міжнар. наук. семінару "Черезовські читання", 20 берез. 2004 р. — Чернівці: Прут, 2004. — С. 152-157.
32. **Науково-практична конференція з українознавства школярів Буковини** / Т. Усатенко // Українознавство. — 2003 — Число 2-3 (7-8). — С. 153-154.
33. **Українознавство у школах з румунською мовою навчання в Чернівецькій області** / Т. П. Усатенко, Т. А. Мінченко // Українознавство. — 2003. — Число 4 (9). — С. 161-164.
34. **Українознавство епохи модерну** / Т. П. Усатенко // ПостМетодика. — 2002. — №5-6 — С. 16-22.
35. **Українознавство в різних моделях науки** / Т. П. Усатенко // Реклама і дизайн XXI сторіччя: освіта, культура, економіка: матеріали Міжнар. наук. практ. конф., 18-20 верес. 2001 р./упор. і відп. ред. Є. А. Антонович. — К., 2001. — Вип. 2. — С. 64-65.
36. **Українознавство в науковій парадигмі** / Т. Усатенко // Українознавство в системі вищої освіти. — К., 2001. — Вип. 2. — С. 83-88.

37. **Україна, українці, українознавство: думки, проблеми, рішення** / В. Баран, В. Крисаченко, П. Кононенко, Т. Усатенко та ін. // Освіта. — 1999. — №22, 14 квіт. — С. 2-3.
38. **Україна, українці, українознавство: думки, проблеми, рішення** / В. Баран, В. Крисаченко, П. Кононенко, Т. Усатенко та ін. // Освіта України. — 1999. — №5-6, 21 квіт. — С. 12-13.
39. **Становлення семантичного поля терміна "українознавство"** / Тамара Усатенко // Освіта і управління. — 1999. — №3. — Т.3, ч. 3. — С. 15-20.
40. **Новітнє українознавство як інтегративна наука** / Тамара Усатенко // Україна, українці, українознавство у XX ст. в джерелах і документах: зб. наук. праць: у 2-х ч., ч. 2. — К.: ІНІЦ "Наша культура і наука", 1999. — С. 485-492.
41. **Ціннісні орієнтири в системі українознавства** / Тамара Усатенко // Українознавство: III Міжнар. конгрес українців / Харків, 26-29 серп. 1996 р. — К., 1997. — С. 136-141.
42. **Новітнє українознавство: традиції народу, категорії нації, наукові виміри** / Тамара Усатенко // Дивослово. — 1996. — №12. — С.17-20.
43. **Українська культура: універсалії, символи, цінності** / Т. П. Усатенко // Молодеж на порозі третього тисячеліття: пошук пріоритетів: матеріали Межд. науч.-практ. конф. — Одеса, 1995. — С. 21-24.
44. **Українознавство: гуманізм, інтегратизм, універсалізм** / Т. П. Усатенко, М. М. Конончук // Українознавство та проблеми інтеграції природних знань в умовах сучасної шк.: тези наук.-практ. конф. — Тернопіль, 1993. — С. 3-4.

Архетипно-символічні смисли

45. **Кордоцентричні мотиви в професійно-педагогічних обрядах** / Т. Усатенко, Г. Усатенко // XV Polsko-Ukraiński rocznik ukraińsko-polski "Kształcenie zawodowe: pedagogika i psychologia" / pod red. Tadeusza Lewowickiego, Iolanty Wilsz, Iwana Ziaziuna, Nelli Nyczkało // XV Польсько-український щорічник; українсько-польський "Проф. освіта: педагогіка і психологія" / за ред. Т. Левовицького, І. Вільш, І. Зязюна, Н. Ничкало — Częstochowa; K., 2013; Ченстохова; K., 2013.
46. **Кордоцентризм українців у цивілізаційному ракурсі** / Т. Усатенко, Г. Усатенко // Українознавчий альманах / відп. ред. М. Обушний. — 2013. — Вип. 11. — С. 64-67.
47. **Концепт кордоцентризм у контексті цінностей особистості** / Т. Усатенко // Естетика і етика педагогічної дії: зб. наук. праць / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України; Полтав. нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка — К., Полтава: ПНПУ ім. В. Г. Короленка, 2012. — Вип. 4. — С. 29-42
48. **Образно-символічна система орнаменту як чинник проф. компетентності фахівця** / Т. Усатенко, Г. Усатенко // Проф.-художня освіта України: зб. наук. праць. — К.; Черкаси, 2007. — Вип.4. — С. 46-56.
49. **Українознавство: міфологічний аспект** / Т. П. Усатенко // Зб. наук. праць Наук.-дослід. ін-ту українознавства. — К., 2005. — Т. IV. — С. 32-39.
50. **Українознавчі смисли, тоталогічні пошуки** / Тамара Усатенко. // Українська перспектива: свідомісні та соціокультурні виміри / за заг. ред. В. Сергійчука. — К., 2005. — С. 340-348.
51. **Символічне осягнення українського світу** / Тамара Усатенко // Початкова шк. — 2005. — №10. — С. 54-58.

52. **Архетипно-символічні виміри українознавства** / Т. П. Усатенко // Зб. наук. праць Наук.-дослід. ін-ту українознавства. — К., 2004. — Т. III. — С. 32-38.
53. **Чинники цілісності українознавства: міфи, міфологеми, міфологія** / Т. П. Усатенко // ПостМетодика. — 2003. — №3. — С. 22-26.

Родинність — цінність українознавства

54. **Батьківство в суб'єктних системах "чоловік — жінка", "батьки — діти"** / Тамара Усатенко // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи: зб. наук. праць / ред. Л.Б. Лук'янова (голова) та ін. — К., 2012. — Вип. 4. — С. 79-89.
55. **Koncepcja ojca w kontekście tożsamości cenderowej** / Usatenko Tamara Pylypiwna // Pedagogika Ojcostwa: Katolicki Przegląd Społeczno-Pedagogiczny. — Nr 2 (1/2011). — S. 202-208.
56. **Концепт родинність** / Тамара Усатенко // Концептосфера педагогічної аксіології: матеріали філософсько-методол. семінару "Аксіологічна концептосфера педагогічної освіти" / автор ідей і упоряд. Т. П. Усатенко. — К.; Ніжин: ПП Лисенко М. М., 2010. — С. 127-144.
57. **Концептосфера родинності в просторі українознавства** / Тамара Усатенко // Наук. вісник Чернівецького ун-ту ім. Ю. Федьковича: педагогіка та психологія: зб. наук. праць. — Чернівці: ЧНУ, 2009 — Вип. 451. — С. 188-194.
58. **Родинність у вимірах когнітології** / Тамара Усатенко // Матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. "Проф. становлення особистості: проблеми і перспективи", 21-23 жовт. 2009 р. — Хмельницький, 2009. — С. 118-120.
59. **Родинність — складова антропологічної моделі виховання** / Т. П. Усатенко // Вісник Національної академії оборони України: зб. наук. праць. — К.: НАОУ, 2009. — Вип. 3 (11). — С. 93-97.

60. **Народні традиції в сучасному дитячо-юнацькому, молодіжному гуртуванні українців** / Тамара Усатенко // Український досвід спільного згуртування: матеріали Міжнар. наук. конф., 26 жовт. 2006 р. / за заг. ред. В. Сергійчука — К., 2006. — С. 257-269.
61. **Лексико-семантичне поле родинності** / Т. Усатенко // Українська мова в середніх шк., гімназіях та колегіумах. — 2005. — №9-10. — С. 182-190.
62. **З історії підручників батьківщинознавчого циклу** / Тамара Усатенко // Рідна шк. — 2005. — №12. — С. 71-74.
63. **Актуалізація батьківщинознавчого аспекту в шкільній практиці 90-х р. ХХ ст.** / Т. П. Усатенко // Психолого-пед. проблеми сільської шк. — К.: Міленіум, 2005. — Вип. 13. — С. 151-158.
64. **Цінності родини в життєдіяльності національної школи** / Тамара Усатенко // Освіта. — 2004. — №31, 7-14 лип. — С. 9.
65. **Філософія родинності — основа української національної школи** / Тамара Усатенко // Рідна шк. — Нью-Йорк, 1995. — Черв. — Рік XXXI, ч. 2. (111) — С. 5-7.
66. **Філософія родинності — основа української національної школи** / Тамара Усатенко // Освіта. — 1994. — №54-55, 22 серп. — С. 11.

Ідентичність крізь призму українознавства

67. **Часом покликаний творити смисли** / Тамара Усатенко // Педагогічна майстерність академіка І. А. Зязюна / упоряд. Н. Г. Пичкало., О. М. Боровік — К.: Богданова А. М., 2013 — С. 128-132
68. **Соціогуманітарний простір концепту “ідентичність”** / Г. Усатенко, Т. Усатенко // Українська мова і літ-ра в шк. — 2012. — №7. — С. 58-63.

69. **Смислове поле концепту ідентичність** / Тамара Усатенко // Освіта впродовж життя: вимоги часу: зб. матеріалів VI Всеукр. пед. читань пам’яті О. С. Дубинчук. — К.: ЕКМА, 2012. — С. 266-274.
70. **Концепт ідентичність крізь призму соціокультурних трансформацій** / Т. Усатенко // Проблема ідентичності у дослідженні загальнокультурного розвитку особистості педагога в умовах постіндустріального суспільства: матеріали наук.-практ. семінару / ред.-упоряд. Л. Ю. Султанова. — К.: НУО України, 2012. — С. 5-12
71. **Ідентичність в контексті мистецької освіти** / Тамара Усатенко // Естетика і етика педагогічної дії: зб. наук. праць / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України; Полтав. нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка — К., Полтава: ПНПУ ім. В. Г. Короленка, 2011. — Вип. 1. — С. 137-148.
72. **Етніонаціональна ідентичність в умовах глобалізації: збереження культурної традиції** / Т.П. Усатенко // Педагогічна майстерність як система професійно-мистецьких компетентностей: зб. матеріалів ІХ Міжнар. пед.-мистец. читань пам’яті проф. О. П. Рудницької / голов. ред. І. А. Зязюна. — Чернівці: Зелена Буковина, 2011. — Вип. 3 (7). — С. 330-333.
73. **Етніонаціональна ідентичність: українознавчий контекст** / Т. Усатенко // Українознавчий альманах / відп. ред. М. Обушній — 2011. — Вип. 5. — С.42-45.
74. **Українськість як чинник соціокультурної ідентичності** / Т.П. Усатенко // 20 років незалежності України: здобутки, втрати і стратегії майбутнього: матеріали ХІ наук.-практ. конф. сусп.-наук. / проект “Духовні цінності українського суспільства у світлі співпраці суспільствознавства і богослов’я”. — К.: Нац. акад. управління, 2011. — С. 130-132.

75. **Ідентичність в структурі професійної компетентності педагога** / Тамара Усатенко // *Розвиток педагогічних наук в Україні і Польщі на початку XXI століття: зб. наук. праць.* — Черкаси; К.: Видавець Чабаненко Ю. А., 2011. — С. 194-199.
76. **Концепт “педагогічні знання” як складова педагогічної майстерності** / Т.П. Усатенко // *Педагогічна майстерність як система проф.-мистецьких компетентностей: матеріали звіти.-наук. конф. Ін-ту пед. освіти і освіти дорослих НАПН України за 2009 р.* — Вінниця: ТОВ фірма “Планер”, 2010. — С. 134-136.
77. **Вітрянки Івана Забіяки** / Т. Усатенко // *Журналістика: наук. зб.* — К. — 2010. — Вип. 9 (34). — С. 173-179.
78. **Paradygmat edukacji narodowej akademika I.A. Zjaziona** / Tamara Usatenko // *Filosofia mistrzostwa pedagogicznego.* — Radom-Siemianowice ślaskie, 2010. — S. 187-193.
79. **Особистість — визначальний концепт педагогічної антропології** / Тамара Усатенко // *Психолого-педагогічні засади розвитку соборності особистості: матеріали наук.-практ. конф., 12 лют. 2009 р.* — К.: ПВТП “Lat & K”, 2009. — С. 43-44.
80. **Наукова школа титана праці, людинолюбця** / Т.П. Усатенко // *Відданість — ознака таланту: наук. популярне вид. до ювілею акад. Н. Г. Ничкало / за заг. ред. І. А. Зязюна., уклад. І. А. Зязюна, О. М. Боровік.* — К., 2009. — С.155-156.
81. **Людина, закохана у свою справу** / Наталія Талалуєва, Тамара Усатенко // *Освіта України.* — 2009. — №70 — С.6.
82. **Торуючи шляхи педагогічної науки (про Н. Г. Ничкало)** // Наталія Талалуєва, Тамара Усатенко // *Проф. освіта: ціннісні орієнтири сучасності: зб. наук. праць / за заг. ред. І.А. Зязюна / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих АПН України.* — К.; Харків: НТУ “ХПІ”, 2009. — С. 26-29.
83. **Вітрянки Івана Забіяки** /Т. Усатенко // *Отчий поріг.* — 2009. — №11. — С. 10.
84. **Хто з родичів кому ким доводиться** /Тамара Усатенко // *Профтехосвіта.* — 2009. — №9. — С. 36-39.
85. **Фундатори інституту** / Т. Усатенко, Н. Талалуєва // *Освіта України.* — 2008. — № 87, 18 лист. — С. 5.
86. **Паралелізм історико-педагогічних процесів на теренах України — явище внутрішньої єдності українського народу** / Т. Усатенко, Г. Усатенко // *Психолого-педагогічні засади розвитку особистості в умовах соборності України: зб. матеріалів наук.-практ. конф.* — К., ШООД, 2008. — С. 22-24.
87. **Концептосфера парадигми національної освіти академіка І.А. Зязюна** / Тамара Усатенко // *Філософія педагогічної майстерності: зб. наук. праць.* — К.; Вінниця, 2008. — С. 205-211.
88. **Діяльність Ісмаїла Гаспринського в просторі виборювання національної шк.** / Т.П. Усатенко // *Ученые записки / Крымский республ. ин-т последипломного пед. образования: науч. журн.* — 2008. — №9. — С. 3-5.
89. **Педагогічні читання, присвячені Ісмаїлу Гаспринському** / Тамара Усатенко // *Педагогічна газета.* — 2008. — №4, квітень — С. 5.
90. **У вимірах прийдешнього** /Т.П. Усатенко // *Українознавство в системі освіти: навч. посібник.* — К., 2004. — С. 6-7.
91. **Удосконалюємо себе, послугуючись знаннями минулого** / Т.П. Усатенко // *Світ виховання.* — 2004. — №1-2. — С. 54-56.
92. **Ідея українознавства в громадсько-політичному, освітянському русі початку ХХ ст.** / Т. Усатенко // *Українознавство* — 2004. — Число 3-4. — С. 167-170.

93. Громада як традиційний спосіб життя української спільноти / Тамара Усатенко // Наша громада. — 2003. — №1. — С. 24-28.
94. ...те, чому ми назавжди належимо: дім, домівка, рід, родина / Тамара Усатенко // Дивослово. — 2003. — №1, січн. — С. 27-31.
95. Духовний храм людини: сім'я, людина, рід / Тамара Усатенко // Освіта. — 2002. — №34, 26 черв.-3 липн. — С. 14-15.
96. Лицар — козак — монах — джентльмен / Тамара Усатенко // Освіта. — 2001. — № 43, 15-22 серп. — С. 5.
97. Образ учителя в українській національній школі-родині / Тамара Усатенко // Професійна етика вчителя: час і вимоги / під заг. ред. Б.М. Жебровського, Л.М. Ващенко. — К., 2000. — С. 27-30.
98. Дитина — родина — Україна — світ / Тамара Усатенко. // Освіта. — 1998. — №50, 29 липн.-5 серп. — С. 2-3.
99. Гіркий полив тяжкої втрати: пам'яті видатного українського педагога і патріота Мирослава Стельмаховича / О. Коноваленко, А. Погрібний, Ю. Руденко, Т. Усатенко та ін. // Освіта. — 1998. — №28, 6-13 травн. — С. 6.
100. Корінням — в етнос, віттям — в світову культуру / Тамара Усатенко // Освіта. — 1996. — №30-31, 23 травн. — С. 9-10.
101. Лицарю духу не бути рабом: українська національна школа-родина і спадщина Г. Ващенко / Тамара Усатенко // Освіта. — 1995. — №47, 22 лист. — С. 3.
102. Храм, який ми обираємо / Т. Усатенко // Пробудження. — 1991. квіт. — С. 3.

103. Свівець краси людської (до 75-річчя з дня народження О. П. Довженка) / Т. П. Пушанко (Т. П. Усатенко) // Рад. шк., 1969. — №8. — С. 90-93.
104. Особливості драматургії О. П. Довженка / Т. Пушанко (Т. Усатенко) // О. С. Корнійчук і проблеми розвитку української радянської драматургії: тези допов. міжвуз. наук. конф., черв., 1965. — Одеса, 1965. — С. 105-107.

2. Українська мова: лінгво-педагогічний аспект

Мова в просторі українознавства

105. Мова — визначальний концепт становлення українознавства як науки / Т. П. Усатенко // Психолого-педагогічні проблеми сільської шк. — 2005. — Вип. 11. — С. 204-212.
106. Мова в просторі українознавства / Тамара Усатенко // Дивослово. — 1995. — №12. — С.10-14.
107. "Граматка" П. Куліша в українській педагогічній думці XIX ст. / Тамара Усатенко // Творчі та ідейні шукання П. О. Куліша в контексті сьогодення. — К.: МП "Леся", 2000. — С. 68-74.
108. Інтеграція змісту освіти та навчання мови / Т.П. Усатенко // Українська мова і літ-ра в шк. — 1990. — №11. — С. 49-52.
109. Навчально-методичний комплекс з української мови в системі предметного навчання / Т. П. Усатенко // Актуальні питання вивчення у вузі курсу методики викладання мови і літ-ри в шк.: тези доп. і виступів республ. наук.-практ. конф. — Ніжин, 1990. — С. 64-65.

110. **Критерії добору ілюстративного матеріалу з мови** / Т. П. Усатенко // Українська мова і літ-ра в шк. — 1976. — №10. — С. 66-72.
111. **Фразеологія кіноповістей О. П. Довженка (“Поєма про море”, “Зачарована Десна”, “Земля”)** / Т. П. Пушанко (Т. П. Усатенко) // Наук. зап. Житомир. держ. пед. ін-ту ім. І. Франка: серія лінгвістична. — Житомир, 1961. — т. XVII. — С. 59-65.
112. **Словопоказчик кіноповістей О. П. Довженка** / Т. П. Пушанко (Т. П. Усатенко), Т. В. Баймут // Доп. та повід. на звіти-наук. конф., присвяченій підсумкам наук.-досл. роботи за 1961 р., 15-17 січн. — Житомир, 1962. — С. 33-34.
113. **Перша граматика української мови (До 150-річчя написання і 140-річчя виходу у світ)** / Т. П. Пушанко (Т. П. Усатенко), Г. Дідківська // Студентська молодь. — 1959. — 30 січн. — С. 4.

Лексична семантика і розвиток мовлення

114. **Художній образ і когнітивна теорія слова** / Т. П. Усатенко // Педагогічна майстерність як система проф. і мистецьких компетентностей / за заг. ред. О. М. Отія. — Чернівці: Зелена Буковина, 2010. — С. 66-71.
115. **Лексична семантика і розвиток мовлення учнів: посібник для вчителів** / Т. П. Усатенко. — К.: Рад. шк., 1984. — 127 с.

Рецензії:

- Усатенко Т. П. Лексична семантика і розвиток мовлення учнів / Н. І. Назаренко // Українська мова і літ-ра в шк. — 1985. — №6. — С. 68-70.
- Дзеркало епох / К. Присяжнюк // Друг читача. — 1985. — №16. — С. 4.
- Розвивати мовлення / Р. Громова // Рад. освіта. — 1984. — №90. — С. 3.

116. **Тлумачення лексичного значення слова** / Т. П. Усатенко // Початкова шк. — 1982. — №2. — С. 57-62.
117. **Текст і навчання зв'язного мовлення** / Т. П. Усатенко, В. Л. Рінберг // Українська мова і літ-ра в шк. — 1980. — №2. — С. 51-57.

Лексико-тематичне групування

118. **Дієслова переміщення сучасної української літературної мови: дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 661 “Мови народів СРСР” (українська мова)** / Тамара Пилипівна Усатенко. — Львів, 1970. — 275 с.
119. **Глаголы перемещения современного украинского языка: автореф. дис. на соискание учен. степени канд. филол. наук: спец. 661 “Языки народов СССР” (украинский язык)** / Тамара Филлиповна Усатенко. — Львов, 1970. — 25 с.

Офіційні опоненти:

- Доктор філол. наук Ю. К. Редько
Кандидат філол. наук Т. Д. Возний

120. **Дієслова переміщення в українській мові** / Т. П. Пушанко (Т. П. Усатенко) // Українська мова і літ-ра в шк. — 1969. — №7. — С. 24-27.
121. **Тематично-граматичне групування дидактичного матеріалу** / Т. П. Пушанко (Т. П. Усатенко), І. П. Ющук // Українська мова і літ-ра в шк. — 1969. — №11. — С. 53-58.
122. **Словотвір у системі дієслівних лексичних груп** / Т. П. Усатенко // Питання словотвору східнослов'янських мов: матеріали міжвуз. республ. наук. конф. — К.: Наук. думка, 1969. — С. 112-113.
123. **Групування лексики в початкових класах** / Т. П. Пушанко (Т. П. Усатенко) // Педагогіка і методика початкової освіти: республ. наук.-метод. зб. — К., Рад. шк., 1968. — Вип. 5. — С. 68-79.

110. Критерії добору ілюстративного матеріалу з мови / Т. П. Усатенко // Українська мова і літ-ра в шк. — 1976. — №10. — С. 66-72.
111. Фразеологія кіноповістей О. П. Довженка ("Поєма про море", "Зачарована Десна", "Земля") / Т. П. Пушанко (Т. П. Усатенко) // Наук. зап. Житомир. держ. пед. ін-ту ім. І. Франка: серія лінгвістична. — Житомир, 1961. — т. XVII. — С. 59-65.
112. Словопоказчик кіноповістей О. П. Довженка / Т. П. Пушанко (Т. П. Усатенко), Т. В. Баймут // Доп. та повід. на звітн.-наук. конф., присвяченій підсумкам наук.-досл. роботи за 1961 р., 15-17 січн. — Житомир, 1962. — С. 33-34.
113. Перша граматики української мови (До 150-річчя написання і 140-річчя виходу у світ) / Т. П. Пушанко (Т. П. Усатенко), Г. Дідківська // Студентська молодь. — 1959. — 30 січн. — С. 4.

Лексична семантика і розвиток мовлення

114. Художній образ і когнітивна теорія слова / Т. П. Усатенко // Педагогічна майстерність як система проф. і мистецьких компетентностей / за заг. ред. О. М. Отич. — Чернівці: Зелена Буковина, 2010. — С. 66-71.
115. Лексична семантика і розвиток мовлення учнів: посібник для вчителів / Т. П. Усатенко. — К.: Рад. шк., 1984. — 127 с.

Рецензії:

- Усатенко Т. П. Лексична семантика і розвиток мовлення учнів / Н. І. Назаренко // Українська мова і літ-ра в шк. — 1985. — №6. — С. 68-70.
- Дзеркало епох / К. Присяжнюк // Друг читача. — 1985. — №16. — С. 4.
- Розвивати мовлення / Р. Громова // Рад. освіта. — 1984. — №90. — С. 3.

116. Тлумачення лексичного значення слова / Т. П. Усатенко // Початкова шк. — 1982. — №2. — С. 57-62.
117. Текст і навчання зв'язного мовлення / Т. П. Усатенко, В. Л. Рінберг // Українська мова і літ-ра в шк. — 1980. — №2. — С. 51-57.

Лексико-тематичне групування

118. Дієслова переміщення сучасної української літературної мови: дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 661 "Мови народів СРСР" (українська мова) / Тамара Пилипівна Усатенко. — Львів, 1970. — 275 с.
119. Глаголы перемещения современного украинского языка: автореф. дис. на соискание учен. степени канд. филол. наук: спец. 661 "Языки народов СССР" (украинский язык) / Тамара Филипповна Усатенко. — Львов, 1970. — 25 с.

Офіційні опоненти:

- Доктор філол. наук Ю. К. Редько
Кандидат філол. наук Т. Д. Возний

120. Дієслова переміщення в українській мові / Т. П. Пушанко (Т. П. Усатенко) // Українська мова і літ-ра в шк. — 1969. — №7. — С. 24-27.
121. Тематично-граматичне групування дидактичного матеріалу / Т. П. Пушанко (Т. П. Усатенко), І. П. Юпук // Українська мова і літ-ра в шк. — 1969. — №11. — С. 53-58.
122. Словоствір у системі дієслівних лексичних груп / Т. П. Усатенко // Питання словоствору східнослов'янських мов: матеріали міжвуз. республ. наук. конф. — К.: Наук. думка, 1969. — С. 112-113.
123. Групування лексики в початкових класах / Т. П. Пушанко (Т. П. Усатенко) // Педагогіка і методика початкової освіти: республ. наук.-метод. зб. — К., Рад. шк., 1968. — Вип. 5. — С. 68-79.

110. **Критерії добору ілюстративного матеріалу з мови** / Т. П. Усатенко // Українська мова і літ-ра в шк. — 1976. — №10. — С. 66-72.
111. **Фразеологія кіноповістей О. П. Довженка (“Поєма про море”, “Зачарована Десна”, “Земля”)** / Т. П. Пушанко (Т. П. Усатенко) // Наук. зап. Житомир. держ. пед. ін-ту ім. І. Франка: серія лінгвістична. — Житомир, 1961. — т. XVII. — С. 59-65.
112. **Словопоказчик кіноповістей О. П. Довженка** / Т. П. Пушанко (Т. П. Усатенко), Т. В. Баймут // Доп. та повід. на звітн.-наук. конф., присвяченій підсумкам наук.-досл. роботи за 1961 р., 15-17 січн. — Житомир, 1962. — С. 33-34.
113. **Перша граматика української мови (До 150-річчя написання і 140-річчя виходу у світ)** / Т. П. Пушанко (Т. П. Усатенко), Г. Дідківська // Студентська молодь. — 1959. — 30 січн. — С. 4.

Лексична семантика і розвиток мовлення

114. **Художній образ і когнітивна теорія слова** / Т. П. Усатенко // Педагогічна майстерність як система проф. і мистецьких компетентностей / за заг. ред. О. М. Отич. — Чернівці: Зелена Буковина, 2010. — С. 66-71.
115. **Лексична семантика і розвиток мовлення учнів: посібник для вчителів** / Т. П. Усатенко. — К.: Рад. шк., 1984. — 127 с.

Рецензії:

- Усатенко Т. П. Лексична семантика і розвиток мовлення учнів / Н. І. Назаренко // Українська мова і літ-ра в шк. — 1985. — №6. — С. 68-70.
- Дзеркало епох / К. Присяжнюк // Друг читача. — 1985. — №16. — С. 4.
- Розвивати мовлення / Р. Громова // Рад. освіта. — 1984. — №90. — С. 3.

116. **Таумачення лексичного значення слова** / Т. П. Усатенко // Початкова шк. — 1982. — №2. — С. 57-62.
117. **Текст і навчання зв'язного мовлення** / Т. П. Усатенко, В. Л. Рінберг // Українська мова і літ-ра в шк. — 1980. — №2. — С. 51-57.

Лексико-тематичне групування

118. **Дієслова переміщення сучасної української літературної мови: дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 661 “Мови народів СРСР” (українська мова)** / Тамара Пилипівна Усатенко. — Львів, 1970. — 275 с.
119. **Глаголы перемещения современного украинского языка: автореф. дис. на соискание учен. степени канд. филол. наук: спец. 661 “Языки народов СССР” (украинский язык)** / Тамара Филипповна Усатенко. — Львов, 1970. — 25 с.

Офіційні опоненти:

- Доктор філол. наук Ю. К. Редько
Кандидат філол. наук Т. Д. Возний

120. **Дієслова переміщення в українській мові** / Т. П. Пушанко (Т. П. Усатенко) // Українська мова і літ-ра в шк. — 1969. — №7. — С. 24-27.
121. **Тематично-граматичне групування дидактичного матеріалу** / Т. П. Пушанко (Т. П. Усатенко), І. П. Юшук // Українська мова і літ-ра в шк. — 1969. — №11. — С. 53-58.
122. **Словотвір у системі дієслівних лексичних груп** / Т. П. Усатенко // Питання словотвору східнослов'янських мов: матеріали міжвуз. республ. наук. конф. — К.: Наук. думка, 1969. — С. 112-113.
123. **Групування лексики в початкових класах** / Т. П. Пушанко (Т. П. Усатенко) // Педагогіка і методика початкової освіти: республ. наук.-метод. зб. — К., Рад. шк., 1968. — Вип. 5. — С. 68-79.

124. Групування лексики сучасної української літературної мови / Т. П. Пушанко (Т. П. Усатенко) // Звітн.-наук. конф. кафедр ін-ту / Київський держ. пед. ін-т ім. М. Горького: тези доп., 15-17 лют. 1967 р. — К.: Рад. шк., 1967. — С. 94-95.
125. Іншомовні лексеми в групі діслів переміщення сучасної української літературної мови / Т. П. Пушанко (Т. П. Усатенко) // Восточнославянско-восточнороманские языковые, литературные и фольклорные связи: тезисы докл. и сообщ. межвуз. научн. конф., 11-16 октяб. 1966 г. — Черновцы, 1966. — С. 63-65.
126. Сочетание глаголов перемещения прямого значения в составе сложного предложения восточнославянских языков / Т. Пушанко (Т. Усатенко) // Вопросы синтаксиса сложного предложения и методики его преподавания в шк. и вузах: тезисы конф., состоявшейся в г. Краснодаре, 20-24 мая 1966 г. — Краснодар, 1966. — С. 67-69.
127. Семантико-структурні сполучення діслів переміщення / Т. П. Пушанко (Т. П. Усатенко) // Міжвуз. наук. конф. з проблем синтаксису української мови, верес.: тези доп. — Чернівці, 1965. — С. 15-18.
128. Префіксація діслів переміщення в сучасній українській мові / Т. П. Пушанко (Т. П. Усатенко) // Звітн.-наук. конф. кафедр ін-ту за 1964 р. / Київський держ. пед. ін-т ім. М. Горького: тези доп. — К., 1965. — С. 75-77.
129. Діслова переміщення в сучасній українській літературній мові / Т. П. Усатенко (Т. П. Пушанко) // Звітн.-наук. конф. кафедр ін-ту / Київський держ. пед. ін-т ім. М. Горького: тези доп. — К., 1964. — С. 172-174.
130. Діслова переміщення в українській та російській мовах / Т. П. Пушанко (Т. П. Усатенко) // Республ. наук. конф. з питань російсько-українських мовних зв'язків, груд. 1964 р.: тези доп. — Луганськ, 1964. — С. 64-67.

Діафільми, грамплатівки, бесіди на Національному радіо України.

Сценарій телепередачі

131. Відгук на новість В. Кашівця "Хлопчик і жар-птиця" / Т. П. Усатенко. — К., 1988.

Діафільми

132. Стил мовлення. 6 кл. / Т. П. Усатенко, В. О. Корчак. — К., Укр. студія хр.-док. фільмів, 1986.
133. Структура тексту. 6 кл. / Т. П. Усатенко, В. О. Корчак. — К., Укр. студія хр.-док. фільмів, 1986.
134. Синтаксис складного речення, 8 кл. / Т. П. Усатенко, В. О. Корчак. — К., Укр. студія хр.-док. фільмів, 1986.
135. Синтаксис простого речення. 7 кл. / Т. П. Усатенко, В. О. Корчак. — К., Укр. студія хр.-док. фільмів, 1985.
136. Матеріали для практичних занять на уроках української мови. 5 кл. / Т. П. Усатенко, В. О. Корчак. — К., Укр. студія хр.-док. фільмів, 1984.

Грамплатівки

137. Лексика. 5 кл. / Т. П. Усатенко, В. О. Корчак. — К.: Мелодія, 1986.
138. Розвиток мовлення. 5 кл. / Т. П. Усатенко, В. О. Корчак. — К., Мелодія, 1986.
139. Фразеологія. 6 кл. / Т. П. Усатенко, В. О. Корчак. — К., Мелодія, 1986.
140. Мовленнєвий етикет. 6 кл. / Т. П. Усатенко, В. О. Корчак. — К., Мелодія, 1985.

Бесіди на Національному радіо України.

Програма передач "Педагогічні роздуми" С. Каракоз

141. Українознавчі студії зарубіжжя, січ. 2001.
142. День сім'ї в школі-родині, 14 травн. 2000
143. Центри школи-родини: Київ — Миколаїв, Чернівці — Луганськ, жовт. 1999.
144. Мудрість народної педагогіки, лип. 1998.
145. Родинність — духовний храм людини, верес. 1997.
146. Цінності українознавства, лют. 1997.
147. Українознавство — покликання часом, серп. 1996.

Програма "Світ розмаїтий" В. Давиденко

148. Українознавство: сприйняти серцем, досягнути розумом, черв. 2008.
149. Українська національна школа: минуле, прийдешнє, серп. 2009.
150. Символіка українського світу, верес. 2009.

Програма "Слово про слово"

151. Рідне слово в рідній школі, черв. 1993.

Редагування навчально-методичних комплексів підручники:

152. Блик О.П. Українська мова. 6 кл. / О.П. Блик. — К.: Рад. шк., 1990. — 12 арк.

153. Блик О.П. Українська мова. 5 кл. / О.П. Блик. — К.: Рад. шк., 1989. — 10 арк.

154. Скуратівський Л. В. Рідна мова. 7 кл. / Л. В. Скуратівський, Г. Т. Шелехова, Я. І. Остаф, Г. Р. Передрій. — К.: Рад. шк., 1987. — 12 арк.

155. Блик О. П. Українська мова. 5-6 кл. / О. П. Блик. — К.: Рад. шк., 1982. — 12 арк.

156. Скуратівський Л. В. Рідна мова. 5 кл. / В. Скуратівський, Г. Т. Шелехова, Я. І. Остаф, Г. Р. Передрій. — К.: Рад. шк., 1982. — 12 арк.

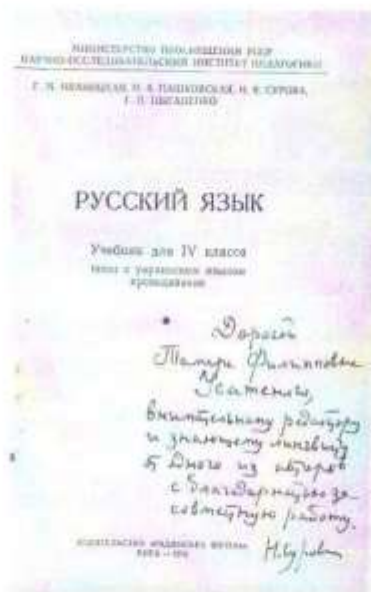
157. Русанівський В.М. Українська мова для середньої школи / В. М. Русанівський, М. М. Пилинський, С. Я. Єрмоленко. — К.: Рад. шк., 1978 — 15 арк.

158. Блик О.П. Українська мова. 5-6 кл. / О. П. Блик, Б. М. Кулик / за заг. ред. В.М. Русанівського. — К.: Рад. шк., 1978. — 12 арк.

159. Доленко М.Т. Українська мова. 4 кл. / М. Т. Доленко, А. Г. Квашук, І. І. Дацюк. — К.: Рад. шк., 1977. — 10 арк.

160. Блик О.П. Українська мова. 5-6 кл. / О. П. Блик, Б. М. Кулик. — К.: Рад. шк., 1976. — 12 арк.

161. Блик О. П. Українська мова (Лексика. Словотвір. Морфологія): підручн. для 5 кл. / О. П. Блик, Б. М. Кулик. — К.: Рад. шк., 1975. — 12 арк.

162. Блик О. П. Українська мова (Дісприкметник. Дісприслівник. Прийменник. Сполучник. Частка. Вигук): підручн. для 6 кл. / О.П. Блик, Б.М. Кулик. — Вид 3-є. — Рад. шк., 1974. — 8 арк.

163. Жолдакова З.А. Українська мова: підручн. для 3 кл. шк. з російською мовою навчання / З. А. Жолдакова. — К.: Рад. шк., 1969. — 16 арк.

164. Иваницкая Г. М. Общие сведения о частях речи: приложение к учебн. "Русский язык", 4 кл. шк. с украинским яз. обучения / Г. М. Иваницкая. — К.: Рад. шк., 1970. — 3 арк.

165. Иваницкая Г. М. Русский язык: учебн. для IV кл. шк. с украинским яз. преподавания / Г. М. Иваницкая, Н. А. Пашковская, Н. И. Сурова, Г. П. Цыганенко. — К.: Рад. шк., 1970. — 10 арк.

166. Иваницкая Г.М. Русский язык: экспериментальный учебн. для 4 кл. шк. с украинским яз. обучения / Г. М. Иваницкая, Н. А. Пашковская, Н. И. Сурова, Г. П. Цыганенко / Под ред. Н. А. Пашковской. — К.: Рад. шк., 1969. — 10 арк.

167. Иваницкая Г.М. Русский язык: экспериментальный учебн. для 5 кл. шк. с украинским яз. обучения / Г. М. Иваницкая, Н. А. Пашковская, Н. И. Сурова, Г. П. Цыганенко / Под ред. Н. А. Пашковской. — К., Рад. шк., 1969. — 10 арк.

168. Новосельская Л.С. Общие сведения по морфологии и орфографии: приложение к учебн. "Русский язык" для IV кл. шк. украинским яз. обучения / Л.С. Новосельская, Г.М. Иваницкая / Под ред. Н.А. Пашковской. — К., 1969. — 3,5 арк.

169. Майборода А. В Збірник вправ і завдань з старослов'янської мови / А. В. Майборода, Л.І. Коломієць. — К.: Вища шк., 1969. — 9,5 арк.

170. Баймут Т.В. Учебн. русского языка: часть II. Синтаксис для 7-8 кл. восьмилетней шк. с украинским яз. обучения / Т. В. Баймут, Г. И. Сарнацкая, М. Б. Храмой, Г. Л. Щасная. — Изд. 9. — К.: Рад. шк., 1967. — 8 арк.

171. Гужва Ф.К. Современный русский литературный язык (Словообразование. Морфология) / Ф.К. Гужва. — К.: Рад. шк., 1967. — 14 арк.

методичні поради до підручників:

172. Перерий Г. Р. Уроки української мови в 4 кл. / Г. Р. Перерий, А. І. Перепада. — К.: Рад. шк., 1980. — 8 арк.

173. Блик О. П. Вивчення української мови в 6 кл. / О. П. Блик. — К.: Рад. шк., 1977. — 4 арк.

174. Доленко М. Т. Вивчення української мови в 4 кл. / М. Т. Доленко, А. Г. Квацук, І. І. Дацюк. — К.: Рад. шк., 1977. — 6 арк.

175. Блик О. П. Вивчення української мови в 5 кл. / О. П. Блик. — К.: Рад. шк., 1975. — 8 арк.

навчально-методичні посібники:

176. Забашта Л. І. Узагальнення й систематизація знань з української мови: з досвіду роботи / Л. Забашта. 10 клас — К.: Освіта, 1991. — 8,5 арк.

177. Блик О. П. Фонетика. Орфоенія. Графіка. Орфографія: посібн. для вчителів / О. П. Блик. — К.: Рад. шк., 1988. — 7 арк.

178. Скуратівський Л. В. Пізнавальні завдання з української мови в 4-8 класах: посіб. для вчителів / Л. В. Скуратівський. — К.: Рад. шк., 1987. — 8 арк.

179. Куліньська Л. П. Екранна і звукова наочність на уроках української мови: посіб. для вчителів / Л. П. Куліньська. — К.: Рад. шк., 1986. — 7 арк.

180. Шкільник М. М. Проблемний підхід до вивчення частин мови / М. М. Шкільник. — К.: Рад. шк., 1986. — 9 арк.

181. Топольницький О. І. / Формування умінь і навичок з синтаксису / О. І. Топольницький, Д. М. Кравчук. — К.: Рад. шк., 1985. — 10 арк.

182. Кучеренко Н. М. Дидактичний матеріал з морфології української мови / Н. М. Кучеренко. — 5-6 кл. — К.: Рад. шк., 1985. — 13 арк.

183. Шкуратяна Н. Г. Методика вивчення орфографії: посібн. для вчителів / Н. Г. Шкуратяна. — К.: Рад. шк., 1985. — 7,5 арк.

184. Горяний В. І. Односкладові речення в сучасній українській мові / В. І. Горяний. — К.: Рад. шк., 1984. — 10 арк.

185. Кравчук Д. М. Писемне мовлення учнів 1-3 кл.: посібн. для вчителів / Д. М. Кравчук. — К.: Рад. шк., 1984. — 8 арк.

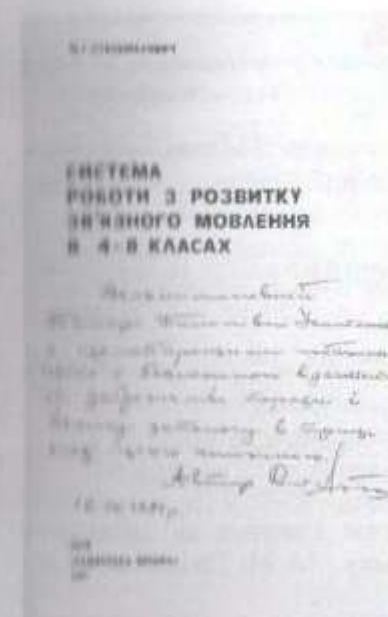
186. Смовська О. І. Комплексні завдання з розвитку мовлення учнів 1-3 кл.: посібн. для вчителів / О. І. Смовська. — К.: Рад. шк., 1984. — 7 арк.

187. Явір В. Г. Збірник текстів для переказів / В. Г. Явір. — К.: Рад. шк., 1984. — 8 арк.

188. Пентилюк М. І. Робота із стилістики в 4-6 кл. / М. І. Пентилюк. — К.: Рад. шк., 1984. — 8 арк.

189. Стельмахович М. Г. Система роботи з розвитку зв'язного мовлення в 4-8 кл. / М. Г. Стельмахович. — К.: Рад. шк., 1981. — 7,5 арк.

190. Поєдинок Г. П. Збірник диктантів з української мови для 4-8 кл. / Г. П. Поєдинок. — К.: Рад. шк., 1979. — 16 арк.

191. Блик О. П. Дидактичний матеріал з української мови для 6 класу / О. П. Блик. — К.: Рад. шк., 1978. — 12 арк.

192. Блик О. П. Практикум з української мови: Фонетика. Орфоенія. Графіка. Орфографія. / О. П. Блик. — К.: Вища школа, 1970. — 9 арк.

193. Цурун Л. Д. Практикум з укр. мови: синтаксис, пунктуація / Л. Д. Цурун / за ред. С. О. Дорошенка. — К.: Рад. шк., 1968. — 7 арк.

194. Бардаш М.В. Навчання орфографії в восьмирічній школі / М.В. Бардаш. — К.: Рад. шк., 1966. — 7,5 арк.

таблиці:

195. Войнова О. Т. Таблиці з синтаксису української мови для 8 кл. / О.Т. Войнова. — К.: Рад. шк., 1987. — 20 табл.
196. Войнова О. Т. Методичні вказівки до “Таблиці з синтаксису української мови для 8 кл.” / О.Т. Войнова. — К.: Рад. шк., 1987. — 42 с.
197. Кващук А. Г. Таблиці з фонетики української мови для 4 кл. / А. Г. Кващук. — К.: Рад. шк., 1984. — 20 табл.
198. Кващук А. Г. Методичні вказівки до “Таблиць з фонетики української мови для 4 кл.” / А. Г. Кващук. — К.: Рад. шк., 1984. — 40 с.
199. Блик О. П. Таблиці з морфології в 5 кл. / О. П. Блик. — К.: Рад. шк., 1984. — 20 табл.
200. Блик О. П. Методичні вказівки до “Таблиць з морфології в 5 кл.” / О. П. Блик. — К.: Рад. шк., 1984. — 4 с.
201. Шкільник М. М. Таблиці з української мови для 4 кл. / М. М. Шкільник. — К.: Рад. шк., 1971. — 20 табл.
202. Шкільник М. М. Методичні вказівки до таблиць з української мови для 4 класу / М. М. Шкільник. — К.: Рад. шк., 1971. — 40 с.

СЛОВНИКИ:

203. Подолюга Л. М. Словник антонімів / Л. М. Подолюга. — К.: Рад. шк., 1987. — 10 арк.
204. Сікорська З. С. Українсько-російський словотворчий словник / З. С. Сікорська. — К.: Рад. шк., 1985. — 10 арк.
205. Подолюга Л. М. Морфемний словник / Л. М. Подолюга. — К.: Рад. шк., 1983. — 23 арк.
206. Короткий тлумачний словник української мови / Укл. Д. І. Гринчишин, Л. Л. Гумецька, І. М. Керницький та ін. // відп. ред Л.Л. Гумецька. — К.: Рад. шк., 1978. — 28 арк.

3. Національна освіта — визначальний чинник українознавчої педагогічної думки

Українознавча педагогічна думка у викликах часу

207. Українська педагогічна думка ХХ ст. в трансформаційних процесах освіти / Тамара Усатенко // Українська мова і література в школі. — 2013. — №3. — С. 44-46.
208. Культурологія в трансформаційних процесах освіти / Тамара Усатенко // Культурологічна складова професійного розвитку педагога: зб. наук. праць / за ред. Л. Хомич, Л. Султанової, Т. Шахрай. — К.; Ніжин: ПП Лисенко М.М., 2012. — С. 34-42.
209. Педагогічна майстерність в контексті наукових, культурних трансформацій // Т. П. Усатенко / Психологічні і педагогічні проблеми педагогічної дії: зб. наук. праць; у 2-х ч., ч. 2 / за наук. ред. Л. О. Хомич, О. М. Ігнатівич. — Харків: НТУ “ХПІ”, 2012. — С. 8-14.

210. **Українознавча педагогічна думка: етапи становлення** / Тамара Усатенко // Наук. вісник Чернівецького ун-ту ім. Ю. Федьковича: педагогіка та психологія: зб. наук. праць. — Чернівці: ЧНУ, 2009. — Вип. 433. — С. 156-162.
211. **Ідея народності — передумова українознавчої педагогічної думки XIX ст.** / Тамара Усатенко // Педагогіка і психологія проф. освіти. — 2009. — №1. — С. 203-209.
212. **Чинники українознавчої педагогічної думки** / Т. Усатенко // Гуманітарний вісник ДВНЗ “Переяслав-Хмельницький держ. нед. ун-т ім. Г. Сковороди”: педагогіка, психологія, філологія, філософія: наук.-теорет. зб. — Переяслав-Хмельницький, 2009. — Вип. 17. — С. 6-8.
213. **Українознавчі проблеми педагогічної думки в XIX-XX столітті: дис. на здобуття наук. ступеня доктора педагогічних наук: спец. 13.00.01 — загальна педагогіка та історія педагогіки** / Тамара Пилипівна Усатенко. — К., 2007. — 487 с.
214. **Українознавчі проблеми педагогічної думки в XIX-XX столітті: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора педагогічних наук: спец. 13.00.01 — загальна педагогіка та історія педагогіки** / Тамара Пилипівна Усатенко. — Київ, 2007. — 42 с.

Науковий консультант:

Доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України П. Г. Ничкало

Офіційні опоненти:

Доктор педагогічних наук, професор В. К. Майборода

Доктор педагогічних наук, професор М. П. Лещенко

Доктор педагогічних наук, професор Б. В. Год

Національна освіта: українознавчий ландшафт

215. **Українознавство — чинник проф. освіти** / Тамара Усатенко // XI Polsko-Ukrainski rocznik ukraińsko-polski “Kształcenie zawodowe: pedagogika i psychologia” / pod red. Tadeusza Lewowickiego, Iolanty Wilsz, Iwana Ziaziuna, Nelli Nyczkało // XI Польсько-український щорічник; українсько-польський “Проф. освіта: педагогіка і психологія” / за ред. Т. Левовицького, І. Вільш, І. Зязюна, Н. Ничкало. — Czestochowa; К., 2009; Ченстохова; К., 2009. — С. 153-161.
216. **Педагогічний експериментальний проект “Дивосвіт” підємує** / Тамара Усатенко, Лейла Султанова, Аделі Бекірова // Педагогічна газета. — 2008. — №10, жовт. — С. 6
217. **Українознавство в просторі педагогічної творчості** / Т. П. Усатенко // Теоретичні та методичні засади розвитку педагогічної освіти: педагогічна майстерність, творчість, технологія: зб. наук. праць / за заг. ред. Н. Г. Ничкало. — Харків: НТУ “ХПІ”, 2007. — С. 185-189.
218. **Світоглядно-філософські засади реформування сучасної освітньо-виховної системи України** / Т. Усатенко, Н. Мацько, Г. Мовчан // Робочі матеріали IV Всесвітнього форуму українців, 18-20 серп. 2006 р. — К., 2006. — С. 83-85.
219. **Українознавчі аспекти виховання** / Т. П. Усатенко // Військова освіта: зб. наук. праць. — К., 2005. — №2 (16). — С. 212-219.
220. **Українські підручники початку XX ст.** / Тамара Усатенко // Педагогіка і психологія проф. освіти. — Львів, 2005. — №3. — С. 112-119.

221. **Україна доби ренесансу та реформації** / Т. Усатенко // *Наук. вісник Чернівецького ун-ту ім. Ю. Федьковича: педагогіка та психологія: зб. наук. праць.* — Чернівці: ЧНУ, 2004. — Вип. 221. — С. 177-183.
222. **Шкільні реформи кінця XVIII — поч. XIX ст. на українських землях** / Т. Усатенко // *Українознавство.* — 2004. — Число 1-2. — С. 265-268.
223. **Демократизація шкільної освіти: громадсько-державне управління, учнівське самоврядування** / Т. П. Усатенко // *Зб. наук. праць Наук.-дослід. ін-ту українознавства МОН України.* — К., 2004. — Т. II. — С. 92-97.
224. **Українознавство в становленні національної освіти** / Т. П. Усатенко // *Зб. наук. праць Наук.-дослід. ін-ту українознавства МОН України: тематичний вип. "Українознавство: теорія, методологія, практика".* — К., 2003. — Т. I. — С. 220-228.
225. **Українознавчі витoki національної освіти** / Т. П. Усатенко // *Українознавство.* — 2002. — Число 4. — С. 115-119.
226. **Відділ національної освіти** / Тамара Усатенко // *Ін-т українознавства: довідник до 10-річчя діяльності.* — К., 2002. — С. 105-113.
227. **Розбудова національної освіти в добу Визвольних змагань (1917-1920)** / Тамара Усатенко // *Українська Центральна Рада: поступ націстворення та державобудівництво.* — К.: Українська Видавнича спілка, 2002. — С. 306-312.
228. **Українознавство в становленні національної освіти** / Т. Усатенко // *Українознавство.* — 2001. — Число 1. — С. 77-82.
229. **Національна освіта: єдність традицій та інновацій** / Т. П. Усатенко // *У майбутнє — в ім'я України: матеріали III Всесвітнього форуму українців, 18-20 серп. 2001 р.* — К., 2001. — С. 111-113.
230. **Християнізація — рушій освітнього процесу Київської Русі** / Т. Усатенко // *Освіта.* — 2000. — № 35, 9-16 серп. — С. 6.
231. **Зміна парадигми освіти** / Т. П. Усатенко // *Вісник Київського ун-ту ім. Т. Шевченка: Українознавство.* — К., 1997. — Вип. II. — С. 71-76.
232. **Українознавча парадигма національної освіти** / Т. П. Усатенко // *Філософія освіти в сучасній Україні: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. "Філософія сучасної освіти та стан її розробки в Україні", 1-3 лют. 1996 р.* — К., 1997. — С. 233-235.
233. **У дупю і терезами в нове тисячоліття?** / Тамара Усатенко // *Освіта.* — 1997. — №39, 17-24 верес. — С. 5-6.
234. **Освітньо-просвітницька діяльність Івана Огісника як сув'язь тисячоліття** / Т. Усатенко // *Велетень науки: наук. зб.* — К., 1997. — Вип. 2. — С. 14-16.
235. **Українознавча самоорганізуюча модель виховання** / Т. П. Усатенко // *Виховання пац. самосвідомості у школярів: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 8-9 жовт. 1996 р.* — К., 1996. — С. 35-37.
236. **Українознавство в культурно-історичній парадигмі національної освіти** / Т. Усатенко // *Українознавство в системі освіти: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 28-30 берез.* — К.: Освіта, 1996. — С. 28-36.
237. **Міфи в... лабораторній пробірці: нова інтегративного типу наука розглядається як філософія буття, цілісна реальність у просторі й часі** / Тамара Усатенко // *Освіта.* — 1994. — №12, 15-16 лют. — С. 4.
238. **Арматура може бути... з теорії: створюємо новий концентуальний простір культури** / Тамара Усатенко // *Освіта.* — 1994. — №13, 23 лют. — С. 4.

239. **Знання та їх структурування в школі** / Тамара Усатенко // Українознавство в розбудові держави: матеріали щорічної Міжнар. наук.-практ. конф., 14-16 жовт. 1993 р. — К., 1994. — С. 353-357.
240. **Інтегративні знання. Їх структурування** / Т. П. Усатенко // Інтеграція елементів змісту освіти: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 10-12 травн. 1994 р. — Полтава, 1994. — С. 25-27.
241. **Інтегрування змісту знань у навчальних закладах — проблема розвитку українознавства** / Тамара Усатенко // Українознавство: стан, проблеми, перспективи розвитку: матеріали першої Міжнар. конф. "Роль вищих навчальних закладів (інституцій) у розвитку українознавства". — К.: Київський ун-т — 1993. — С. 74-75.
242. **Що таке інтегративна концепція змісту освіти?** / Тамара Усатенко // Відродження. — 1993. — №2, 15 травн. — С. 2.
243. **Німецька свитка на... американський кошик? Знання та їхнє структурування в українській національній школі** / Тамара Усатенко // Освіта. — 1993. — №36, 20 жовт. — С. 6.
244. **Що таке інтегративна концепція змісту освіти** / Т. Усатенко // Київський університет. — 1992. — №18, 18-30 жовт. — С. 3.
245. **Комплексно** / Тамара Усатенко // Рад. освіта. — 1984. — №70, 31 серп. — С. 3.

Українська національна школа

246. **Українська національна школа: минуле і майбутнє (українознавчий вимір): монографія** / Т. П. Усатенко. — К.: Наук. думка. — 2003 — 285 с.

Рецензії

Рецензія на монографію Т. П. Усатенко "Українська національна школа: минуле і майбутнє" / Л. Ярецько // Українознавство. — 2004. — Число 1-2. — С. 203-265.

Нове видання з історії українського шкільництва прогнозує майбутнє / С. Майборода // Освіта України. — 2004. — №10, 6 лют. — С. 6.

До уваги наших читачів: Усатенко Т. П. Українська національна школа: минуле і майбутнє. — К.: Наукова думка, 2003, — 284 с. // ПостМетодика. — 2003. — №3. — С. 23-24.

247. **Українознавство в історії національного шкільництва** / Тамара Усатенко // Праці наук. товариства ім. Т. Шевченка на пошану В. Кубійовича: матеріали Міжнар. наук. конф. "Актуальні проблеми географ. українознавства на зламі тисячоліть" [до 100-річчя від дня народження В. Кубійовича], Львів, 7-8 лист. 2000 р. — Львів, 2003. — С. 296-309.
248. **Особистісно орієнтоване навчання в національній школі** / Т. П. Усатенко // Українознавство — наука самопізнання українського народу: матеріали Х щорічної Міжнар. наук.-практ. конф. — К., 2001. — 171-174.
249. **Національна школа: культурно-освітні проблеми** / Тамара Усатенко // Освіта. — 2000. — №21, 26 квіт. — С. 7.
250. **Модель життєдіяльності української національної школи** / Т. Усатенко // Директор школи. — 2000. — №33, верес. — С. 1, 5-6

251. **Національна школа в концепціях і проєктах української педагогічної думки в XIX-XX ст.** / Т. П. Усатенко // Вересень. — 1999. — №2. — С. 48-52.
252. **Роль митрополита Іларіона (Івана Огієнка) у творенні українського національного шкільництва** / Т. Усатенко // Велетень науки: матеріали Всеукр. наук.-пед. читань, присв. вивченню спадщини Івана Огієнка, 15-16 січня, 1996 р. — К., 1996. — С. 27-31.
253. **Шкільний підручник: підсумки, перспективи** / До республ. наук.-практ. конф. на тему "Шляхи вдосконалення навч.-вих. процесу в шк. та підвищення якості знань учнів" / Т. П. Усатенко, П. М. Яковенко // Українська мова і літ-ра в шк. — 1978. — № 10. — С. 68-77.
254. **Ще крок уперед: проблеми шкільних підручників** / Т. П. Усатенко // Рад. освіта. — 1978. — №84, 21 жовт. — С. 3.

Школа-родина: інноваційний проєкт

255. **Школа, подібна до домівки: українознавчий тип освіти як проблема** / Т. Усатенко // Вісник Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка: наук. журн. — Житомир, 2005. — Вип. 24. — С. 134-136.
256. **Школа-родина: архетипно-символічні смисли** / Тамара Усатенко // Педагогічні новачії столичної освіти: теорія і практика: наук.-метод. щорічник-4 / за ред. Л. Ващенко, Б. Жебровського. — К., 2004. — С. 114-126.
257. **Українознавчі засади національної школи-родини** / Т. П. Усатенко // Зб. наук. праць Наук.-дослід. ін-ту українознавства МОН України: тематичний вип. "Українознавство: теорія, методологія, практика". — К., 2003. — Т. I. — С. 229-238.

258. **Наук.-дослідний проєкт "Українська національна школа-родина": підсумки, перспектива** / Тамара Усатенко // Українознавство. — 2002. — Число 3. — С. 90-93.
259. **Лінгвістично-семантичні виміри "Школи-родини" як навчального закладу інноваційного спрямування** / Тамара Усатенко // Педагогічні новачії столичної освіти: теорія і практика: наук.-метод. щорічник-2 / заг. ред. Л. Ващенко, Б. Жебровського. — К., 2002. — С. 47-59.
260. **Українознавчі засади національної школи-родини** / Т. Усатенко // Наука самопізнання народу: зб. матеріалів наук. праць [На пошану 70-річчя Петра Кононенка]. — К.: Веселка, 2002. — С. 124-130.
261. **Школа: українська національна і водночас варіативна у філософії родинності** / Т. Усатенко // Освіта України. — 2001. — №13, 28 берез. — С. 9.
262. **Школа: українська національна і водночас варіативна у філософії родинності** / Т. Усатенко // Освіта України. — 2001. — №14, 4 квіт. — С. 7.
263. **Роль і значення проєкту "школа-родина" в розвитку української національної освіти** / Тамара Усатенко // Педагогічні новачії столичної освіти: теорія і практика: наук.-метод. щорічник / за ред. Л. Ващенко, Б. Жебровського. — К., 2001. — С. 38-47.
264. **Проблеми життєдіяльності школи нової генерації** / Т. Усатенко // Вісник Київського нац. ун-ту ім. Т. Шевченка: Українознавство. — К., 2000. — Вип. 3. — С. 54-60.
265. **Виконання 12-річної загальноосвітньої школи — основа розвитку української національної школи-родини** / Тамара Усатенко // Освіта. — 2000. — №45, 25 жовт.-1 лист. — С. 10.
266. **Українська національна школа-родина** / Тамара Усатенко // Педагогічна газета. — 1999. — №10. — С. 7.

267. Реалії філософії родинності: експеримент у київській школі №181 / Тамара Усатенко // Освіта. — 1999. — №54, верес. — С. 2.
268. Школа-родина / Т. П. Усатенко, П. П. Кононенко // Експериментальні педагогічні дослідження в закладах м. Києва. — К.: Школяр, 1998. — С. 34-36.
269. Школа-родина — новий тип освіти / Тамара Усатенко // Українознавство в системі освіти міста Києва: зб. — К.: Гранд, 1998. — С. 170-177.
270. Наведемо лад в родині / Тамара Усатенко // Освіта. — 1997. — №9, 16 квіт. — С. 4.
271. Концепція української національної школи-родини / Т. Усатенко, П. Кононенко // Концептуальні засади демократизації та реформування освіти в Україні: педагогічні концепції. — К.: Школяр, 1997. — С. 123-133.
272. Українська національна школа-родина — ціннісний орієнтир суспільства / Т. Усатенко // Початкова шк. — 1997. — №5. — С. 8-9.
273. Родинність — ціннісний орієнтир національної школи / Т. П. Усатенко // Освіта. — 1996. — №42, 14 серп. — С. 2-3.
274. Концепція шк. нової генерації — української національної школи-родини / П. П. Кононенко, М. Г. Стельмахович, Т. П. Усатенко та ін. // Українознавство: концепції, програми, документи. — К.: 1995. — С. 43-81.
275. Видноколо національної школи-родини / Т. Усатенко // Освіта. — 1995. — №26, 15 черв. — С. 6.
276. Концепція школи нової генерації — української національної школи-родини / П. П. Кононенко, М. Г. Стельмахович, Т. П. Усатенко та ін. // Вісник Київського ун-ту ім. Т. Шевченка: Українознавство. — К.: Київський ун-т, 1994. — Вип. 1. — С. 32-72.

Інтегративні навчальні курси

277. Українознавство: проект концепції навчального курсу для ПТНЗ / Т. Усатенко. — К., 2007. — 20 с. [рукопис]
278. Програма навчального предмета “Українознавство” для ПТНЗ / Т. Усатенко. — К., 2007. — 50 с. [рукопис]
279. Робоча програма навчальної дисципліни “Українознавство” для спеціальності “Дизайн” стаціонарного відділення першого курсу / Т. Усатенко // Ін-т реклами. Кафедра гуманітарних дисциплін. — К., 2002. — 57 с. [рукопис]
280. Програма з українознавства для I-XII класів середньої загальноосвітньої школи / П. Кононенко, О. Король, Т. Усатенко // Навч.-виховні програми з українознавства. — К.: Знання України, 2001. — С. 28-82.
281. Програма з українознавства для учнів I-III курсів (X-XII кл.) навчання Українського гуманітарного ліцею Київського національного ун-ту ім. Т. Шевченка / Г. Сазоненко, І. Головай, П. Кононенко, О. Король, Т. Усатенко. // Навчально-виховні програми з українознавства. — К.: Знання України, 2001. — С. 184-201.
282. Українознавство для батьків / Т. Усатенко. — К., 2000. — 53 с. [рукопис]
283. Українознавство. Проект програми навчального курсу для I-X (XI) кл. / П. Кононенко, Т. Усатенко // Українознавство в системі освіти міста Києва: зб. — К., Гранд, 1998. — С. 105-169.
284. Українознавство. Стандарт навчального інтегративного курсу для I-X (XI) кл. [I-6 кл.] / П. П. Кононенко, Т. П. Усатенко та ін. // Освіта. — 1998. — №52, 12-19 серп. — С. 1-7.

285. **Українознавство. Стандарт навчального інтегративного курсу для I-X (XI) кл. [7-8 кл.]** / П. П. Кононенко, Т. П. Усатенко та ін. // Освіта. — 1998. — №55-56, 2-9 верес. — С. 6-7.
286. **Українознавство. Стандарт навчального інтегративного курсу для I-X (XI) [9-10 (II) кл.]** / П. П. Кононенко, Т. П. Усатенко та ін. // Освіта. — 1998. — №57, 9-16 верес. — С. 3-5.
287. **Веселики: українознавство в дошкільлі. Проект програми** / Тамара Усатенко // Освіта. — 1997. — №6-7, 22-28 січ. — С. 10-11.
288. **Веселики: українознавство в дошкільлі. Проект програми** / Тамара Усатенко // Освіта. — 1997. — №8-9, 29 січ. — 5 лот. — С. 6-7.
289. **Українознавство. Стандарт навчально-інтегративного курсу** / П. Кононенко, Т. Усатенко, О. Пилипчук та ін. // Українознавство: концепції, програми, документи. — К., 1995. — С. 81-198.
290. **Українознавство** / П. П. Кононенко, Т. П. Усатенко, М. П. Кононенко та ін. // Початкова шк. — 1995. — №1. — С. 37-41.
291. **Українознавство** / П. П. Кононенко, Т. П. Усатенко, М. П. Кононенко та ін. // Початкова шк. — 1995. — №2. — С. 53-57.
292. **Українознавство** / П. П. Кононенко, Т. П. Усатенко, М. П. Кононенко та ін. // Початкова шк. — 1995. — №3. — С. 54-58.
293. **Українознавство** / П. П. Кононенко, Т. П. Усатенко, М. П. Кононенко та ін. // Початкова шк. — 1994. — №12. — С. 40-43.
294. **Українознавство. Стандарт навчального інтегративного курсу: спецвипуск. Проект** / П. П. Кононенко та ін., [Ведуча проекту Т. П. Усатенко] // Освіта. — 1994. — №58-59, 7 верес. — С. 3-14.
295. **Українознавство. Стандарт навчально-інтегративного курсу** / П. П. Кононенко, Т. П. Усатенко, О. Я. Пилипчук, М. В. Гриценко та ін. // Вісник Київського ун-ту ім. Т. Шевченка. — К., Київський ун-тет, 1994. — Вып. 1. — С. 87-157.
296. **Концепція інтегративної українознавчої валеологічної освіти в Україні: тематичний випуск. Проект** / Т. П. Усатенко // Освіта. — 1996. — №39, 24 липн. — С. 1-3.
297. **Українознавчі напрямки розвитку валеологічної освіти** / Т. Усатенко // Валеологія. — 1996. — №1. — С. 9-12.
298. **Українознавча основа валеологічної освіти** / Т. П. Усатенко // Актуальні проблеми валеологічної освіти в навчальних закладах України: матеріали другої Всеукр. наук.-метод. конф., 27-29 черв. 1996 р. — Кіровоград, 1996. — С. 2-5.
299. **Здоров'я (валеологія). Стандарт навчального українознавчого інтегративного курсу для української національної школи-родини. Проект: спецвипуск** / Т. Усатенко, В. Горанчук, С. Волкова та ін. // Освіта. — 1995. — №30, 9 серп. — С. 1-8.
300. **Програма шкільного інтегративного курсу "Валеологія"** / Т. Бойченко, Н. Вадзюк, Т. Усатенко, В. Мовчанюк // Шкільний курс "Валеологія": зб. матеріалів — К.: Освіта, 1994. — С. 36-87.
301. **Концепція неперервної валеологічної освіти в Україні** / Т. Бойченко, Н. Вадзюк, Т. Усатенко, А. Царенко та ін. // Шкільний курс "Валеологія": зб. матеріалів. — К.: Освіта, 1994. — С. 5-19.
302. **Базовий зміст шкільної валеологічної освіти** / Т. Бойченко, Н. Вадзюк, Т. Усатенко та ін. // Шкільний курс "Валеологія": зб. матеріалів. — К.: Освіта, 1994. — С. 20-33.

II. Науково-педагогічна, наукова, громадсько-просвітницька діяльність

Участь у форумах, конгресах, конференціях, семінарах, “круглих столах” тощо

Участь у Міжнародних форумах, конгресах

- 1.* IV Українсько-польський форум “Розвиток педагогічних наук в Україні і Польщі на початку XXI століття”, 23-25 травн. — Черкаси, 2011 / Т. Усатенко. — виступ: “Ідентичність в структурі професійної компетенції педагога”.
2. Українсько-польський форум “Теоретичні та методичні засади розвитку педагогічної освіти: педагогічна майстерність, творчість, технології”, 15-17 травн. — К., 2007 / Т. Усатенко — виступ: “Українознавство в просторі педагогічної творчості”.
3. IV Всесвітній форум українців. Секція “Освіта в Україні”, 19 серп. — К., 2006 / Т. Усатенко — виступ: “Українознавчі засади національного шкільництва”.
4. Програма Установчого Конгресу Всеукр. педагогічного товариства ім. Гр. Ващенка, 9-10 верес. — К., 1995 / Т. Усатенко — виступ: “Школа нової генерації і концепції Г. Ващенка”.

Участь у Міжнародних конференціях

5. Проблеми культурної ідентичності: минуле і сучасне діалогу культур, 26-27 квіт. — Острів, 2012 / Т. Усатенко, Г. Усатенко — виступ: “Ідентичність в історіософській концепції др. пол. XVII — першій пол. XVIII ст.”.
6. Традиція і культура: людина в пошуках істини, 16-17 грудн. — К., 2011 / Т. Усатенко — виступ “Українознавство в трансформаційних процесах науки”.

* Під скісною нумерацією позначаються виступи на конференціях, семінарах тощо.

7. Наука, освіта, суспільство очима молодих, 17-18 травн. — Рівне, 2011 / Т. Усатенко — виступ: “Ідентичність у шкільній освіті”.

8. Цивілізаційний потенціал українства: теоретичні засади осмислення, 26 жовт. — К., 2011 / Т. Усатенко — виступ: “Українознавство в цивілізаційних процесах”.

9. Українська спільнота: культурно-світоглядні перетворення в історичному досвіді та сьогоденні [до 10-річчя Центру українознавства філософського факультету], 28 жовт. — К., 2010 / Т. Усатенко — виступ: “Національна ідентичність: українознавчий контекст”.

10. Український досвід спільнотного згуртування, 26 жовт. — К., 2006 / Т. Усатенко — виступ: “Громада як традиційний спосіб життя української спільноти”.

11. Українська перспектива: свідомісні та соціокультурні виміри, 15 жовт. — К., 2004 / Т. Усатенко — виступ: “Українознавчі аксиоми і тоталогічні постулати”.

12. Реклама і дизайн XXI сторіччя: наука, освіта, бізнес: IV Міжнар. конф., 17-19 верес. — К., 2003 / Т. Усатенко — виступ: “Архетипно-символічний лад культури: українознавчий аспект”.

13. Роль християнства у формуванні національної еліти: досвід і перспективи, 23 берез. — К., 2000 / Т. Усатенко — виступ: “Роль християнства у формуванні особистості”.

14. Україна, українці, українознавство XX ст. в джерелах і документах, 22-23 жовт. — К., 1998. / Т. Усатенко — виступ: “Українське шкільництво XX ст.: типи освіти, моделі школи”.

15. Україна, українці, українознавство: витоки та найдавніша історія, 24-26 верес. — Алушта, 1995 / Т. Усатенко — виступ: “Цінності і символи культури Київської Русі та їх відображення у системі національної освіти”.

32. Стан, проблеми, перспективи розвитку українознавства 17-19 жовт. — К., 2002 / Т. Усатенко — виступ: **“Родинно-шкільна життєдіяльність — один з визначальних пріоритетів української національної школи”**.
33. Реклама і дизайн XXI сторіччя: освіта, культура, економіка, 18-20 верес. — К., 2001 / Т. Усатенко — виступ: **“Українознавство в різних моделях науки”**.
34. Українознавство — наука самопізнання українського народу, 18-20 жовт. — К., 2001 / Т. Усатенко — виступ: **“Українознавство як інтегративний навчальний курс”**.
35. Українознавство в системі освіти, 24-26 жовт. — К., 2000 / Т. Усатенко — виступ: **“Українознавчі засади національної школи-родини”**.
36. Україна, українці, українознавство на межі тисячоліть, 14-15 жовт. — К., 1999 / Т. Усатенко — виступ: **“Національне шкільництво: українознавчий аспект”**.
37. Україна, українці, українознавство XIX століття, 16-17 жовт. — К., 1997 / Т. Усатенко — виступ: **“Українознавчий простір освіти України”**.
38. Україна, українці, українознавство (XIV — XVIII ст.), 24-26 жовт. — Кіровоград, 1996 / Т. Усатенко — виступ: **“Універсалії, цінності, символи шкільної освіти в XIV — XVIII ст.”**.
39. Місце і роль українознавства у реформуванні національної системи освіти, 28-30 берез. — К., 1996 / Т. Усатенко — виступ: **“Українознавство в культурно-історичній парадигмі національної школи”**.
40. Мова батьків — скарбниця духовного життя і національно-культурного відродження України, 19-22 верес. — Івано-Франківськ; Яремче, 1991 / Т. Усатенко — виступ: **“Інтегративний зміст освіти”**.

Участь у Міжнародних, Всеукраїнських наукових, науково-педагогічних читаннях

41. Наук.-пед. спадщина Антона Макаренка у практиці сучасних освітніх закладів: всеукр. наук.-практ. конф., присвячена 125-річчю з дня народження А.С. Макаренка, 26 берез. — К., 2013 / Т. Усатенко — виступ: **“Взаємозв'язок сердечного і розумного в становленні особистості”**.
42. Сучасна сім'я та соціальні інституції; шляхи партнерської взаємодії, 17 трав. — К., 2012 / Т. Усатенко — виступ: **“Концент українська родина. Випробування часом”**.
43. Педагогіка мистецтва і мистецтво педагогічної дії / X Міжнар. пед.-мистецькі читання пам'яті проф. О.П. Рудницької, 5-6 груд. — К., 2012. / Т. Усатенко — виступ: **“Антропологічне визначення особистості в контексті кордоцентризму”**.
44. IX Міжнар. пед.-мистецькі читання пам'яті проф. О.П. Рудницької, 7-8 червн. — К., 2011. / Т. Усатенко — виступ: **“Українознавство як чинник соціокультурної ідентичності”**.
45. IV Всеукр. пед. читання пам'яті видатного вченого-педагога О.С. Дубинчук, 19 квіт. — К., 2012 / Т. Усатенко — виступ: **“Смислове поле ідентичності”**.
46. Всеукр. пед. читання пам'яті видатного вченого-педагога О.С. Дубинчук, 8 червн. — К., 2011 / Т. Усатенко — виступ: **“Чинники громадянської ідентичності: світовий досвід і Україна”**.
47. Пед. читання, присвячені 96-й річчю від дня народження акад. С.Я. Батишева, 19 жовт. — К., 2011 / Т. Усатенко — виступ: **“Професійні знання, окреслені через вияв культури”**.
48. IV пед. читання, присвячені 95-й річчю від дня народження акад. С.Я. Батишева, 4 лист. — К., 2010 / Т. Усатенко — виступ: **“Професійна ідентичність — складова педагогічної освіти”**.

49. VII Міжн. пед.-мистецькі читання пам'яті проф. О.П. Рудницької, 7-8 червн. — К., 2010 / Т. Усатенко — виступ: **“Художній образ і когнітивна теорія слова”**.
50. Пед. чтения “Пед. идеи И. Гаспринского в условиях евроинтеграции”, 20 марта. — Симферополь, 2009 / Т. Усатенко — виступ: **“Діяльність Ісмаїл-бея Гаспринського в просторі виборювання національної школи”**.
51. Треті пед. читання пам'яті О. П. Рудницької, 1-2 груд. — К., 2005 / Т. Усатенко — виступ: **“Традиційна культура в системі проф. підготовки учнів ПТНЗ”**.
52. Наук. читання з нагоди 180-річчя від дня народження Куліша П. О., 15 квіт. — К., 1999 / Т. Усатенко — виступ: **“Граматка” П.О. Куліша в оцінці сучасників”**.
53. Наук. читання, присвячені 75-річному ювілею Н. І. Тоцької та 75-річному ювілею І. К. Кучеренка, 28 жовт. — К., 1998 / Т. Усатенко — виступ: **“Поняттєво-термінологічна система навчального курсу “Українознавства”**.
54. Демократичні цінності українського виховання, 18 груд. — Львів, 1997. / Т. Усатенко — виступ: **“Цінності особистості в українознавчій моделі національного шкільництва”**.
55. Філософсько-наукові розробки пропозицій НДІ українознавства КДУ ім. Т. Шевченка до програми “Державна національна програма “Освіта (Україна XXI ст.)” — К., 1994, січн.-черв. / Т.П. Усатенко — **Розробка пропозицій до проблем української національної школи.**

Участь у Всеукраїнських науково-практичних конференціях, семінарах тощо

56. XI наук.-практ. конф. “20 років незалежності України: здобутки, втрати і стратегії майбутнього”: суспільно-наук. проект “Духовні цінності українського народу у світлі співпраці суспільствознавства і богослов'я”, 19 травн. — К., 2011 / Т. Усатенко — виступ: **“Українськість як соціокультурна ідентичність”**.

57. Організаційно-педагогічні умови управління виховним процесом у підготовці майбутніх педагогів: інноваційний досвід освіти, проблеми, традиції та перспективи, 26-27 берез. — Переяслав-Хмельницький, 2009 / Т. Усатенко — виступ: **“Чинники українознавчої педагогічної думки”**.
58. Психолого-пед. засади розвитку соборної особистості, 12 лют. — К., 2009 / Т. Усатенко — виступ: **“Інтегративна антропологія: педагогічний дискурс”**.
59. Вища освіта України і Болонський процес, 20-21 квіт. — Переяслав-Хмельницький, 2005 / Т. Усатенко — виступ: **“Українознавство — комплексно-інтегративна цілісність”**.
60. Етнос. Культура. Нація., 11-12 лист. — Дрогобич, 2004 / Т. Усатенко — виступ: **“Українознавство в наукових вимірах: класичному, некласичному, постнекласичному типах науки”**.
61. Українознавство в системі вищої освіти: стан і перспективи, 2-3 берез. — К., 2001 / Т. Усатенко — виступ: **“Молодість і зрілість українознавства: методологічно-дидактичні виміри”**.
62. Мистецька і дизайперська освіта в Україні та шляхи її інтеграції у європейський простір: досвід, проблеми, перспективи, 7-9 черв. — Івано-Франківськ, Коломия, Галич, 1999 / Т. Усатенко — виступ: **“Українознавство мовою різних систем”**.
63. Україна на порозі третього тисячоліття: духовність і художньо-естетична культура, 29 травн. — К., 1999 / Т. Усатенко — виступ: **“Універсалії і цінності українського національного шкільництва”**.
64. Формування національної самосвідомості школярів, 7 жовт. — К., 1998 / Т. Усатенко — участь у дискусії **“Формування національної самосвідомості учнів у позаурочний час”**.

65. Всеукр. наук.-практ. семінар Центрів розвою української національної школи-родини, 13-15 трав. — К., 1994 / Т. Усатенко — виступ: **“Родинність — ціннісний орієнтир життєдіяльності школи нової генерації”**.
66. Всеукр. нед. ярмарок “Школа духовності”, жовт. — К., 1994 / Т. Усатенко — виступ: **“Українознавчі родинні цінності особистості в шк. 181 м. Кисва”**.
67. Демократизація освіти в Україні, 30-31 січн. — К., 1994 / Т. Усатенко — участь в обговоренні проблеми **“Педагогічні інновації національної освіти”**.
68. Всеукр. наук.-практ. конференція, присвячена 115 річчю від дня народження І. Огіска (Митрополита Іларіона), 15 січн. — К., 1997 / Т. Усатенко — виступ: **“Освітньо-просвітницька діяльність Івана Огіска як сув'язь тисячоліття”**.
69. Виховання національної самосвідомості у школярів, 8-9 жовт. — К., 1996 / Т. Усатенко — участь у дискусії **“Виховання національної самосвідомості у процесі вивчення окремих предметів у позакласній та позашкільній роботі”**.
70. Філософія сучасної освіти та стан її розробки в Україні, 1-2 лют. — К., 1996 / Т. Усатенко — виступ: **“Українознавча парадигма національної освіти”**.
71. Всеукр. громадсько-політичний тижневик “Освіта” як різновид сучасного періодичного видання, 28-30 верес. — К., 1994 / Т. Усатенко — виступ: **“Роль тижневика “Освіта” в державотворчих процесах України”**.
72. Всеукр. наук.-практ. конф. з проблем роботи середніх загальноосвітніх навчально-виховних закладів нового типу, 2-3 лют. — К., 1994 / Т. Усатенко, П. Кононенко, М. Конончук — виступ: **“Українська національна школа-родина — школа нової генерації”**.

73. Історія науки і техніки: проблеми дослідження, викладання, гуманізація освіти, 25-27 трав. — Дніпропетровськ, 1994 / Т. Усатенко, П. Кононенко, М. Конончук — виступ **“Українознавство і проблеми розвитку науки”**.
74. Республіканська наук. міжвуз. конф., присвячена вивченню словотвору східнослов'янських мов, 24-27 верес. — Миколаїв, 1969 / Т. Усатенко — виступ **“Словотвір у системі дієслівних лексичних груп”**.

Участь у наукових університетських та ін. конференціях

75. Наук. конф. Київського держ. ун-ту ім. Т. Шевченка, 6-8 квіт. — К., 1994 / Т. Усатенко — виступ: **“Українознавство: структурування інтегративних знань”**.
76. Українська мова в процесі національно-культурного відродження України, 26-27 лист. — К., 1992 / Т. Усатенко — виступ: **“Рідна мова в системі інтегративного змісту освіти”**.
77. Ювілейна наук.-теор. конференція кафедр Київського держ. нед. ін-ту ім. М. Горького, 19-20 жовт. — К., 1977 / Т. Усатенко — виступ: **“Питання структурно-семантичного аналізу лексики в підручниках з української мови для середньої школи”**.

Участь у науково-практичних університетських, інститутських та ін. конференціях, семінарах, читаннях, “круглих столах” тощо

78. Психолого-пед. засади розвитку соборної особистості, 14 лют. — К., 2008 / Т. Усатенко, Г. Усатенко — виступ: **“Паралелізм історико-педагогічних процесів на теренах України — явище внутрішньої єдності українського народу”**.

79. Козацтво в системі українського державотворення, 5 трав. — К., 2000 / Т. Усатенко — виступ: **“Чесноти козака серед європейських виховних систем”**.
80. Наук.-практ. конф. учителів історії, українознавства, української літератури Ленінградського району м. Києва “Тарас Шевченко вічний як народ”, 12 берез. — К., 1999 / Т. Усатенко — доповіді: **1. “Посилення ролі українознавства в національній системі освіти”; 2. “Національне виховання учнів і вивчення інтегративного курсу “Українознавство”**.
81. Пед. експеримент як чинник реформування нац. освіти, 25-26 лют. — К., 1998 / Т. Усатенко — виступ: **“Школа-родина”**.
82. Реформування діяльності еколого-натуралістичних центрів соціальне замовлення, 17-18 груд. — К., 1998 / Т. Усатенко — участь у дискусії **“Психолого-педагогічне забезпечення навчально-виховного процесу в школі”**.
83. Пед. практикум обласної наук.-практ. конф. “Сільська гуманітарна школа. Реалії. Перспективи в експериментальних навчальних закладах Баштанського району”, 16-18 травн. — Миколаїв., Баштанка, 1995 / Т. Усатенко — виступ: **“Знання в просторі культури”**.
84. Гуманізм, цілісна картина світу — зміст навчання національної шк., 24-25 січн. — К., 1992 / Т. Усатенко — виступ: **“Підготовка навчально-методичних комплексів”**.
85. Художньо-технічне оформлення та поліграфічне виконання шкільного підручника, 17 травн. — К., 1977 / Т. Усатенко — участь в обговоренні питання **“Дидактичні особливості та психологія сприйняття ілюстративного матеріалу в підручниках”**.

Участь у звітно-наукових, звітних, науково-практичних конференціях

86. ШООД НАПН України. — Педагогічні ідеї А. С. Макаренка у вимірах розвитку сучасної європейської освіти, 26-27 лют. — К., 2013 / Т. Усатенко — виступ: **“Корифеї Української педагогіки м. Полтави”**.
87. ШООД НАПН України. — Програма звіту наук.-практ. конф. Ін-ту пед. освіти і освіти дорослих НАПН України за 2011 рік, 9-10 квіт. — К., 2012 / Т. Усатенко — виступ: **“Гендерна ідентичність у сучасних умовах: педагогічний аспект”**.
88. ШООД НАПН України. — Психологічні чинники пед. дії в системі учитель-учень, 6-7 квіт. — К., 2011 / Т. Усатенко — виступ **“Педагогічна майстерність в контексті наукових, культурних трансформацій”**.
89. ШООД НАПН України. — Пед. майстерність у вимірах сучасних технологій учіння і виховання, 30-31 берез. — К., 2010 / Т. Усатенко — виступ **“Когнітивний аспект педагогічної майстерності”**.
90. ШООД НАПН України. — Ціннісні орієнтири пед. освіти і освіти дорослих на початку ХХІ століття, 16-17 берез. — К., 2009 / Т. Усатенко — виступ: **“Концептосфера українознавства — важливий чинник змісту педагогічної освіти”**.
91. ШООД АПН України. — Пед. майстерність в освітньо-виховних системах: теорія і практика, 2-3 квіт. — К., 2008 / Т. Усатенко — виступ: **“Паралельність історико-педагогічних процесів в Україні ХІХ століття”**.
92. ШНПО АПН України. — Теорія і практика неперервної проф. освіти: наук. пошук, результати, перспективи, 20-21 лют. — К., 2007 / Т. Усатенко — виступ: **“Символіка у професійно-технічній освіті”**.

93. ІПППО АПН України. — Теорія і практика проф. освіти в умовах європейської інтеграції, 13-14 берез. — К., 2006 / Т. Усатенко — виступ: **“Українознавство як батьківщинознавчий предмет в загальноосвітній школі та ПТНЗ”**.
94. Всеукр. звітн.-наук. конф. “Підсумки Всеукр. пед. експерименту “Українська національна школа-родина”, 15 трав. — К., 2001 / Т. Усатенко — доповідь: **“Експериментальний проект — українська національна школа-родина”**.
95. Дивосвіт українського слова, 28 берез. — К., 2000 / Т. Усатенко — виступ: **“Українознавчий аспект інтегративних підручників програми “Дивосвіт”**.
96. Щорічна звітн.-наук. конф. Ін-ту українознавства Київського нац. ун-ту ім. Т. Шевченка, 26 квіт. — К., 2000 / Т. Усатенко — виступ: **“Українознавчі виміри національного шкільництва”**.
97. Щорічна звітн.-наук. конф. Ін-ту українознавства Київського нац. ун-ту ім. Т. Шевченка, 25 травн. — К., 1999 / Т. Усатенко — виступ: **“Школа і родина: історія та сучасність”**.

Участь в інститутських, міських семінарах та ін.

98. ІПОД НАПН України. Відділ виховних систем у пед. освіті. — Проблема ідентичності у дослідженні загальнокультурного розвитку особистості педагога в умовах постіндустріального суспільства, 15 берез. — К., 2012 / Т. Усатенко — виступ: **“Ідентичність у культурно-історичних трансформаціях України: педагогічний контекст”**.
99. ІПОД НАПН України. Відділ виховних систем у пед. освіті. — Мобільність як ознака становлення і розвитку пед. компетентності, 27 лют. — К., 2012 / Т. Усатенко — виступ: **“Теоретико-методологічні обґрунтування проблем дослідження мобільності: концепт, методи, результати”**.

100. ІПОД НАПН України. Відділ андрагогіки. — Підготовка вчителя в Європі в умовах євроінтеграційних процесів, 27-28 квіт. — К., 2011 / Т. Усатенко — виступ: **“Ідентичність педагога в контексті Болонського процесу”**.
101. ІПОД НАПН України. Відділ виховних систем у пед. освіті. — Культурологія в трансформаційних процесах освіти, 27 червн. — К., 2011 / Т. Усатенко — доповідь: **“Культурологія в трансформаційних процесах освіти”**.
102. ІПОД НАПН України. Відділ виховних систем у педагогічній освіті. — Наук.-практ. семінар “Аксіологічна концептосфера пед. освіти”, 17 травн. — К., 2010. / Т. Усатенко — доповідь: **“Термінологічний ландшафт педагогічної аксіології”**.
103. БУДИНОК УЧИТЕЛЯ Головного управління освіти м. Києва. — Наук.-практ. семінар “Українознавство”, 10 квіт. — К., 2002. / Т. Усатенко, Л. Ярецько — повідомлення: **“Школа-родина великого міста — освітньо-науковий комплекс”**.
104. БУДИНОК УЧИТЕЛЯ Головного управління освіти м. Києва. — Наук.-практ. семінар “Українознавство”, 7 берез. — К., 2001 / Т. Усатенко — доповідь: **“Українознавство в дошкільці”**.
105. БУДИНОК УЧИТЕЛЯ Головного управління освіти м. Києва. — Наук.-практ. семінар “Українознавство”, 2 лют. — К., 2000 / Т. Усатенко, Т. Федун, Л. Наумчак — практичне заняття: **“Здоров’я нації — багатство держави”**.
106. БУДИНОК УЧИТЕЛЯ Головного управління освіти м. Києва. — Наук.-практ. семінар “Українознавство”, 3 берез. — К., 1999 / Т. Усатенко — доповідь: **“Українознавчі основи валеології”**.

107. БУДИНОК УЧИТЕЛЯ Головного управління освіти м. Києва. — Наук.-практ. семінар “Українознавство”, 27 серп. — К., 1999 / Т. Усатенко, С. Демченко, Т. Якшина — аналіз **Проекту програми та методичних рекомендацій щодо розробки календарних планів до інтегративного курсу “Українознавство” (1-9 кл.)**.
108. БУДИНОК УЧИТЕЛЯ Головного управління освіти м. Києва. — Наук.-практ. семінар “Українознавство”, 6 жовт. — К., 1999 / Т. Усатенко, Л. Яресько, Т. Антонюк — аналіз **Проекту програми та методичних рекомендацій щодо розробки календарних планів до інтегративного курсу “Українознавство” (10-11 кл.)**.
109. БУДИНОК УЧИТЕЛЯ Головного управління освіти м. Києва. — Наук.-практ. семінар “Українознавство”, 1 груд. — К., 1999. / Т. Усатенко, П. Кононенко, С. Костянтинова — виступ: **“У мові — пам’ять народу. Мова — код і паспорт нації”**.
110. БУДИНОК УЧИТЕЛЯ Головного управління освіти м. Києва. — Наук.-практ. семінар “Українознавство”, 7 жовт. — К., 1998 / Т. Усатенко — доповідь: **“Стандарти, програми з українознавства: проблематика, структура, наслідність”**.
111. БУДИНОК УЧИТЕЛЯ Головного управління освіти м. Києва. — Наук.-практ. семінар “Українознавство”, 14 травн. — К., 1997 / Т. Усатенко — доповідь: **“Українознавство як інтегративний навчальний курс”**.
112. Наук.-методичний семінар “Українська національна школа-родина: здобутки та перспективи розвитку”, 24-25 травн. — Миколаїв, 1997 / Т. Усатенко — доповідь: **“Родинно-орієнтована життєдіяльність — першооснова формування демократичних, гуманістичних цінностей української школи-родини”**.

113. БУДИНОК УЧИТЕЛЯ Головного управління освіти м. Києва. — Наук.-практ. семінар “Українознавство”, 18 верес. — К., 1996 / Т. Усатенко — доповідь: **“Методологічні проблеми новітнього українознавства”**.
114. БУДИНОК УЧИТЕЛЯ Головного управління освіти м. Києва. — Наук.-практ. семінар “Українознавство”, 13 лист. — К., 1996 / Т. Усатенко — доповідь: **“Дидактичні проблеми новітнього українознавства”**.

Наукова-педагогічна праця

Наукове керівництво дисертаціями, дипломними роботами, проектами:

- 1 Авраменко О. О. *Підготовка кваліфікованих робітників ювелірного профілю на підприємствах і в професійно-технічних навчальних закладах України* / дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 — теорія та методика проф. освіти — К., 2012
- 2 Сорочук Л. В. *Система поетичного моделювання світу в календарно-обрядовій поезії* / дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.01.07 — фольклористика. — К., 2004.
- 3 Керівник дипломними роботами студентів Київського професійно-педагогічного коледжу ім. А. Макаренка за спец. “Бакалавр педагогіки”. — К., 2008-2012.
- 4 Керівник наук.-практ. семінаром “Українознавство” в Будинку вчителя Головного управління освіти м. Києва. — К., 1996 — 2002.
- 5 Керівник науково-практ. семінаром “Школа-родина” в Будинку вчителя Головного управління освіти м. Києва. — К., 1997 — 1999.

- Співкерівник науково-дослідного проекту “Школа нової генерації — українська національна школа-родина” — К., 1993-2000.

Офіційний опонент дисертацій

- Пономаревський С. Б. *Тенденції розвитку українського шкільництва в Росії (1917-2010 рр.)* / дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук: спец. 13.00.01 — заг. педагогіка та історія педагогіки. — К., 2013.
- Сазоненко Г. С. *Гуманітарний ліцей періоду становлення національної системи освіти* / дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.01 — заг. педагогіка та історія педагогіки. — К., 1995.

Рецензування дисертацій на здобуття вченого ступеня доктора педагогічних наук

- Коновець С. В. *Теоретичні і методичні основи творчого розвитку майбутніх учителів образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва у вищих навчальних закладах*: спец. 13.00.04 — теорія та методика проф. освіти. — К., 2012.
- Аніщенко О. В. *Проблеми наукової організації праці учнів загальноосвітньої і професійної школи в історії розвитку педагогічної науки і практики в Україні (кінець XIX — XX ст.)*: спец. 13.00.01 — заг. педагогіка та історія педагогіки. — К., 2009.
- Лаврінченко О. А. *Тенденції розвитку ідей педагогічної майстерності вчителя: теорія і практика (середина XIV — кінець XX ст.)*: спец. 13.00.01 — заг. педагогіка та історія педагогіки. — К., 2009.

Рецензування дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук

- Височина Т. М. *Подготовка квалифицированных рабочих в АР Крым 20-40 года XX столетия*: спец. 13.00.01 — общая педагогика и история педагогики. — К., 2013.

- Воловчук А. В. *Система художньої освіти школярів у спадщині Золтана Баконія (1946-1987)*: спец. 13.00.01 — загальна педагогіка та історія педагогіки. — К., 2012.

- Чугуй Л. В. *Аксіологічні основи формування змісту безпеки життєдіяльності у підготовці майбутніх спеціалістів аграрного профілю*: спец. 13.00.04 — теорія та методика проф. освіти. — К., 2012.

- Захаренко С. О. *Проблема родинного виховання в творчій спадщині О. А. Захаренка*: спец. 13.00.01 — заг. педагогіка та історія педагогіки. — К., 2009.

- Петрук Г. П. *Проф. комунікативна культура майбутніх інженерів зв'язку*: спец. 13.00.04 — теорія та методика проф. освіти. — К., 2009.

- Ніколаєнко Ю. О. *Підготовка студентів аграрних спеціальностей до проф. спілкування в іншомовному середовищі*: спец. 13.00.04 — теорія та методика проф. освіти. — К., 2009.

- Грищенко Ю. В. *Розвиток проф. вокальної освіти в Україні (кінець XIX — початок XX ст.)*: спец. 13.00.01 — загальна педагогіка та історія педагогіки. — К., 2009.

Рецензування видань

- Філософія екологічної освіти сталого розвитку: монографія / Г. Філіпчук. — Чернівці: Зелена Буковина, 2012. — 406 с.
- Освіта впродовж життя: вимоги часу: зб. матеріалів IV Всеукр. нед. читань пам'яті видатного вченого-педагога О.С. Дубинчук / колектив авторів /. — К.: Едельвейс, 2012 — 306 с.
- Традиційні цінності українського народу у виховному процесі сучасної гімназії / упор. Н. Флегонтова, М. Вовк / за ред. О. Отич, Л. Свириди. — К., 2012, — 86 с.

Участь у науково-дослідних темах

- Загальнокультурний розвиток особистості педагога у постіндустріальному суспільстві: РК № 0111U002514. — К., 2011-2013.
- Аксіологічний підхід до змісту навчання і виховання майбутніх педагогів: РК№ 0108U001633. — К., 2008-2010.
- Особливості виховних систем у проф.-технічних навчальних закладах: РК № 0104U010887. — К., 2005-2007.
- Інтегративна роль українознавства в системі національного виховання і навчання: ТЕНДР №97127. — К., 1995-1997.
- Дослідження проблеми розвитку освіти і науки в Україні на межі століть: Наказ Мінвузу від 31.03. 1992 р. №68. — К., 1992-1994.
- Базовий зміст навчання культурно-національного типу освіти на основі інтегрально-системного підходу: УДК.37.014.3 (477). Реєстраційний № 01934040757. — К., 1992-1994.
- Школа нової генерації — українська національна школа—родина. УДК 37.01:001.8; 373.1 КП 95120 № держреєстрації 194.40.11807.— К., 1995-2000.

Член комісій, вчених рад, редакційних колегій, товариств, журі, конкурсів, олімпіад

- Член складу Національної експертної комісії з питань захисту суспільної моралі Кабінету Міністрів України. — К., 2005-2008.
- Делегат II Всеукраїнського з'їзду освітян. — К., 2001.
- Член вченої ради в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України. — К., 2010-2013.
- Член спеціалізованої вченої ради Д 26.451.01 в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України. — К., 2010-2013.

- Член спеціалізованої вченої ради Д 26.451.01 в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України. — К., 2010-2013.
- Член редакційної ради журналу “Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи” / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України. — К., 2009-2013.
- Член редакційної колегії видання “Пед. майстерність як система проф.-мистецьких компетентностей”: зб. матеріалів Міжнар. педагог.-мистецьких читань пам’яті проф. О.П. Рудницької / гол. ред. І. А. Зязюн. — К., 2010.
- Член редакційної колегії журналу “Світ виховання”: Наук.-практ. часопис для вчителів, батьків і дітей Всеукр. благодійного фонду “Освіта України”. — К., 2003.
- Член редакційної ради журналу “Українознавство”: науковий, громадсько-політичний, культурно-мистецький, релігійно-філософський, педагогічний НДІУ МОН України. — К., 1994-2003.
- Член президії Всеукраїнського педагогічного товариства ім. Г. Вашенка. — К., 1995-2012.
- Член президії Київського міського відділення педагогічного товариства. — К., 1970-1991.
- Член журі Міжнародних конкурсів з українознавства Наук.-дослід. ін-ту українознавства МОН України. — К., 1995-2002.
- Член журі Республіканської олімпіади юних філол. з української мови і літ-ри. — Житомир, 1989.
- Член журі Республіканської олімпіади юних філол. — Черкаси, 1988.

Нагороди та відзнаки

- Нагорода знаком "Ушинський К. Д." Національної академії педагогічних наук України. — К., 2009.
- Значок "Відмінник народної освіти" Міністерства освіти УРСР. — К., 1987.
- Медаль "Ветеран праці". — К., 1998.
- Пам'ятна медаль з нагоди 160-річчя Київського університету ім. Тараса Шевченка. — 1994.
- Медаль "В пам'ять 1500-річчя Києва". — К., 1980.
- Подяка Київського міського голови. — К., 2003.
- Почесна грамота Міністерства народної освіти Української РСР. — К., 1990.
- Грамота Української Всесвітньої координаційної ради. — К., 2006.
- Грамота Головного управління освіти і науки Київської міської державної адміністрації. — К., 2001.
- Газетою "Освіта" визнано кращим освітянином 2008 року в номінації "Малиновий дзвін душі" // Освіта. — 2009. — №1-2, 7-14 січн. — С. 7.
- Газетою "Освіта" визнано кращим освітянином 2003 року в номінації "Залиши мені в спадщину думку найвищу" // Освіта. — 2004. — №1-2, 1-7 січн. — С.8.
- Газетою "Освіта" визнано кращим освітянином 1998 року в номінації "Залиши мені в спадщину думку найвищу" // Освіта. — 1999. — №1-2, 6-13 січн. — С.4.

Слово про автора

- Берегиня української мови, українознавства // Співробітники відділу виховних систем у пед. освіті ІПООД НАПН України // Освіта України. — 2009. — №49-50, 3 листи. — С. 6.
- Українознавча наукова стежина Тамари Усатенко // Вчена рада ІПООД НАПН України // Педагогічна газета. — 2009. — №7, листи. — С. 3.
- Зберігаючи традиції, збагачуємо майбутнє / Петро Васюк // Собори наших душ: 10 років Чернігівському земляцтву. — К.: Сучасність, 2006. — С. 186-187.
- Дочка предковічної Сіверщини. Як стати провідником інтелектуальної енергетики / Ольга Коповаленко // Освіта. — 2004. — №31, 7-14 липня. — С. 8.
- Усатенко Тамара Пилипівна // Батьківський поріг. — К., Український центр духовної культури, 2002. — С. 441.
- У листі святкують свій ювілей: Усатенко Тамара Пилипівна // Батьківський поріг. — К.: Видання товариства "Чернігівське земляцтво". — 2000. — С. 196.

Алфавітні покажчики

Покажчик друкованих праць

- Аксіологічні (ціннісні) виміри українознавства 31
- Актуалізація батьківщинознавчого аспекту в шкільній практиці 90-х р. XX ст. 63
- Антропологічні та аксіологічні підходи до проблеми українознавства 15
- Арматура може бути... з теорії: створюємо новий концептуальний простір культури 238
- Архетипно-символічні виміри українознавства 52
- Базовий зміст шкільної валеологічної освіти 302
- Батьківство в суб'єктивних системах "чоловік — жінка", "батьки — діти" 54
- Веселики: українознавство в дошкільді. Проект програми 287
- Веселики: українознавство в дошкільді. Проект програми 288
- Видноколо національної школи-родини 275
- Відділ національної освіти 226
- Вітряки Івана Забіяки 77,83
- Вітряки Івана Забіяки 83
- Гіркий полин тяжкої втрати: пам'яті видатного українського педагога і патріота Мирослава Стельмаховича 99
- Глаголы перемещения современного украинского языка: автореф. дис. на соискание учен. степени канд. филол. наук: спец. 661 "Языки народов СССР" (украинский язык) 119
- "Грамотка" П. Куліша в українській педагогічній думці XIX ст. 107
- Громада як традиційний спосіб життя української спільноти 93
- Групування лексики в початкових класах 123
- Групування лексики сучасної української літературної мови 124

- Демократизація шкільної освіти: громадсько-державне управління, учнівське самоврядування 223
- Дитина — родина — Україна — світ 98
- Дієслова переміщення в сучасній українській літературній мові 129
- Дієслова переміщення в українській мові 120
- Дієслова переміщення в українській та російській мовах 130
- Дієслова переміщення сучасної української літературної мови: дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 661 "Мови народів СРСР" (українська мова) 118
- Діяльність Ісмаїла Гаспринського в просторі виборювання національної інк. 88
- Духовний храм людини: сім'я, людина, рід 95
- Етніонаціональна ідентичність в умовах глобалізації: збереження культурної традиції 72
- Етніонаціональна ідентичність: українознавчий контекст 73
- Етніопедагогіка 22
- Історії підручників батьківщинознавчого шклу 62
- Із луною і терезами в нове тисячоліття? 233
- Здоров'я (валеологія). Стандарт навчального українознавчого інтегративного курсу для української національної школи-родини 299
- Зміна парадигми освіти 231
- Знання та їх структурування в школі 239
- Ідеї Просвітництва крізь призму аксіології 2
- Ідентичність в контексті мистецької освіти 71
- Ідентичність в структурі професійної компетентності педагога 75
- Ідея народності — передумова українознавчої педагогічної думки XIX ст. 211
- Ідея українознавства в громадсько-політичному, освітянському русі початку XX ст. 92, 214
- Іноваційні технології: концептне структурування навчальної інформації 16

Інтегративні знання. Їх структурування 240
Інтеграція змісту освіти та навчання мови 108
Інтегрування змісту знань у навчальних закладах — проблема розвитку українознавства 241
Іншомовні лексеми в групі дієслів переміщення сучасної української літературної мови 125

Комплексно 245

Контент-аналіз основних понять аксіології 7
Концепт — визначальний чинник когнітивної педагогіки: педагогічна інноватика 5
Концепт “педагогічні знання” як складова педагогічної майстерності 76
Концепт ідентичність крізь призму соціокультурних трансформацій 70
Концепт кордоцентризм у контексті цінностей особистості 47
Концепт родинність 56
Концептне структурування навчальної інформації 18
Концептосфера парадигми національної освіти академіка І. А. Зязюна 87
Концептосфера родинності в просторі українознавства 57
Концепція 12-річної загальноосвітньої школи — основа розвитку української національної школи-родини 265
Концепція інтегративної українознавчої валеологічної освіти в Україні: тематичний випуск. 296
Концепція неперервної валеологічної освіти в Україні 301
Концепція української національної школи-родини 271.
Концепція шк. нової генерації — української національної школи-родини 274
Концепція шк. нової генерації — української національної школи-родини 276
Кордоцентризм українців у цивілізаційному ракурсі 46
Кордоцентричні мотиви в професійно-педагогічних обрядах 45
Корінням — в стнос, вігтям — в світову культуру 100

Країнознавство, українознавство, регіоналознавство в науково-педагогічних контекстах 9
Критерії добору ілюстративного матеріалу з мови 110
Культурологія в трансформаційних процесах освіти 208
Konsercja ojca w kontekście tożsamości cenderowej 55

Лексико-семантичне поле родинності 61
Лексична семантика і розвиток мовлення учнів: посібник для вчителів 115
Лицар — козак — монах — джентльмен 96
Лицарю духу не бути рабом: українська національна школа-родина і спадщина Г. Ващенко 101
Лінгвістично-семантичні виміри “Школи-родини” як навчального закладу інноваційного спрямування 259
Людина, закохана у свою справу 81

Міфи в... лабораторній пробіріці: нова інтегративного типу наука розглядається як філософія буття, цілісна реальність у просторі в часі 237
Мова — визначальний концепт становлення українознавства як науки 105
Мова в просторі українознавства 106
Модель життєдіяльності української національної школи 250

Наведемо лад в родині 270
Навчально-методичний комплекс з української мови в системі предметного навчання 109
Народна педагогіка 23
Народні традиції в сучасному дитячо-юнацькому, молодіжному гуртуванні українців 60
Наук.-дослідний проект “Українська національна школа-родина”: відсумки, перспектива 258
Наукова школа титана праці, людинолюбця 80
Науково-практична конференція з українознавства школярів Буковини 32

Національна освіта: єдність традицій та інновацій 229
Національна школа: культурно-освітні проблеми 249
Національна школа в концепціях і проектах української педагогічної думки в XIX-XX ст. 251
Німецька свитка на... американський копил? Знання та їхнє структурування в українській національній школі 243
Новітнє українознавство як інтегративна наука 40
Новітнє українознавство: традиції народу, категорії нації, наукові виміри 42

Образ учителя в українській національній школі-родині 97
Образно-символічна система орнаменту як чинник проф. компетентності фахівця 48
Освітні та наукові виміри українознавства 11
Освітньо-просвітницька діяльність Івана Огієнка як сув'язь тисячоліття 234
Особистісно орієнтоване навчання в національній школі 248
Особистість — визначальний концепт педагогічної антропології 79
Особливості драматургії О. П. Довженка 104

Паралелізм історико-педагогічних процесів на теренах України — явище внутрішньої єдності українського народу 86
Педагогічна майстерність в контексті наукових, культурних трансформацій 209
Педагогічний експериментальний проєкт “Дивосвіт” підсумовує 216
Педагогічні читання, присвячені Ісмаїлу Гаспринському 89
Первинні українознавства: універсальні, цінності, символи 26
Перша граматика української мови (До 150-річчя написання і 140-річчя виходу у світ) 113
Післямова 6
Постнекласична парадигма українознавства 20
Префіксація дієслів переміщення в сучасній українській мові 128
Природничо-географічна парадигма українознавства: освітні виміри 27

Проблеми життєдіяльності школи нової генерації 264
Програма з українознавства для I-XII класів середньої загальноосвітньої школи 280
Програма з українознавства для учнів I-III курсів (X-XII кл.) навчання Українського гуманітарного ліцею Київського національного ун-ту ім. Т. Шевченка 281
Програма навчального предмета “Українознавство” для ПТНЗ 278
Програма шкільного інтегративного курсу “Валеологія” 300
Paradigmat edukacji narodowej akademika I.A. Zjaziuna 78

Реалії філософії родинності: експеримент у київській школі №181 267
Робоча програма навчальної дисципліни “Українознавство” для спеціальності “Дизайн” стаціонарного відділення першого курсу 279
Родинність — складова антропологічної моделі виховання 59
Родинність — ціннісний орієнтир національної школи 273
Родинність у вимірах когнітології 58
Розбудова національної освіти в добу Визвольних змагань (1917-1920) 227
Роль і значення проєкту “школа-родина” в розвитку української національної освіти 263
Роль митрополита Іларіона (Івана Огієнка) у творенні українського національного шкільництва 252

Світоглядно-філософські засади реформування сучасної освітньо-виховної системи України 218
Семантико-структурні сполучення дієслів переміщення 127
Символічне осягнення українського світу 51
Словопоказчик кіноповістей О. П. Довженка 112
Словотвір у системі дієслівних лексичних груп 122
Смислове поле концепту ідентичність 69
Соціогуманітарний простір концепту “ідентичність” 68
Єдинтання глаголів переміщення прямого значення в складі складного предложения восточнославянских языков 126

Співець краси людської (до 75-річчя з дня народження О.П. Довженка) 103

Становлення семантичного поля терміна "українознавство" 39

Становлення українознавства як науки і впровадження його у шкільництві 24

Текст і навчання зв'язного мовлення 117

Тематично-граматичне групування дидактичного матеріалу 121

Термінологічний ландшафт педагогічної аксіології 10

...те, чому ми назавжди належимо: дім, домівка, рід, родина 94

Тлумачення лексичного значення слова 116

Торуючи шляхи педагогічної науки (про Н.Г. Нічкало) 82

У вимірах прийдешнього 90

Удосконалимо себе, послуговуючись знаннями минулого 91

Україна доби ренесансу та реформації 221

Україна, українці, українознавство: думки, проблеми, рішення 37, 38

Українознавство 21, 290, 291, 292, 293

Українознавство — комплексно-інтегративна цілісність 29

Українознавство — чинник проф. освіти 215

Українознавство в історії національного шкільництва 247

Українознавство в контексті гуманітаристики 1

Українознавство в культурно-історичній парадигмі національної освіти 236

Українознавство в наукових вимірах: класичному, некласичному, постнекласичному 30

Українознавство в науковій парадигмі 36

Українознавство в науково-освітніх процесах 17

Українознавство в парадигмі науки 28

Українознавство в пошуках становлення як науки 12

Українознавство в просторі педагогічної творчості 217

Українознавство в різних моделях науки 35

Українознавство в становленні національної освіти 224, 228

Українознавство в трансформаційних процесах науки 3

Українознавство для батьків 282

Українознавство епохи модерну 34

Українознавство постнекласичного типу науки: інтегративно-тоталогічні виміри 13.

Українознавство у школах з румунською мовою навчання в Чернівецькій області 33

Українознавство. Проект програми навчального курсу для I-X (XI) кл. 283

Українознавство. Стандарт навчального інтегративного курсу для I-X (XI) кл. [1-6 кл.] 284

Українознавство. Стандарт навчального інтегративного курсу для I-X (XI) кл. [7-8 кл.] 285

Українознавство: Стандарт навчального інтегративного курсу для I-X (XI) [9-10 (11) кл.] 286

Українознавство. Стандарт навчального інтегративного курсу: 294

Українознавство. Стандарт навчально-інтегративного курсу 289

Українознавство. Стандарт навчально-інтегративного курсу 295

Українознавство: гуманізм, інтегратизм, універсалізм 44

Українознавство: міфологічний аспект 49

Українознавство: постнекласичний проект 19

Українознавство: проект концепції навчального курсу для ІТНЗ 277

Українознавча основа валеологічної освіти 298

Українознавча парадигма національної освіти 232

Українознавча педагогічна думка: етапи становлення 210

Українознавча самоорганізуюча модель виховання 235

Українознавча ціннісно-сміслова концептосфера — важливий чинник у підготовці майбутнього педагога 8

Українознавчий аспект педагогічної аксіології 4

Українознавчі аспекти виховання 219

Українознавчі витoki національної освіти 225

Українознавчі засади національної школи-родини 257, 260

Українознавчі концепти в системі національного виховання 14

Українознавчі концепти гуманізації та гуманітаризації освіти 25

- Українознавчі напрямки розвитку валеологічної освіти 297
- Українознавчі проблеми педагогічної думки в XIX-XX столітті: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора педагогічних наук: спец. 13.00.01 — загальна педагогіка та історія педагогіки 214
- Українознавчі проблеми педагогічної думки в XIX-XX столітті: дис. на здобуття наук. ступеня доктора педагогічних наук: спец. 13.00.01 — загальна педагогіка та історія педагогіки 213
- Українознавчі смисли, тоталогічні пошуки 50
- Українська культура: універсалії, символи, цінності 43
- Українська національна школа: минуле і майбутнє (українознавчий вимір): монографія 246
- Українська національна школа-родина 266
- Українська національна школа-родина — ціннісний орієнтир суспільства 272
- Українська педагогічна думка XX ст. в трансформаційних процесах освіти 207
- Українські підручники початку XX ст. 220
- Українськість як чинник соціокультурної ідентичності 74
- Філософія родинності — основа української національної школи 65,66
- Фразеологія кіноповістей О. П. Довженка ("Поєма про море", "Зачарована Десна", "Земля") 111
- Фундатори інституту 85
- Храм, який ми обираємо 102
- Християнізація — русій освітнього процесу Київської Русі 230
- Хто з родичів кому ким доводиться 84
- Художній образ і когнітивна теорія слова 114
- Ціннісні орієнтири в системі українознавства 41
- Цінності родини в життєдіяльності національної школи 64

- Часом покликаний творити смисли 67
- Чинники українознавчої педагогічної думки 212
- Чинники цілісності українознавства: міфи, міфологеми, міфологія 53
- Шкільний підручник: підсумки, перспективи 253
- Шкільні реформи кінця XVIII — поч. XIX ст. на українських землях 222
- Школа-родина: архетипно-символічні смисли 256
- Школа, подібна до домівки: українознавчий тип освіти як проблема 255
- Школа: українська національна і водночас варіативна у філософії родинності 261
- Школа: українська національна і водночас варіативна у філософії родинності 262
- Школа-родина 268
- Школа-родина — новий тип освіти 269
- Ще крок уперед: проблема шкільних підручників 254
- Що таке інтегративна концепція змісту освіти? 242, 244

Показчик діафільмів, грамплатівок, бесід на Національному радіо України

- Відгук на повість В. Канівця «Хлопчик і жар-птиця» 131
- День сім'ї в школі-родині 142
- Лексика. 5 кл. 137
- Матеріали для практичних занять на уроках української мови. 5 кл. 136
- Мовленнєвий етикет. 6 кл. 140
- Мудрість народної педагогіки 144
- Рідне слово в рідній школі 151
- Родинність – духовний храм людини 145
- Розвиток мовлення. 5 кл. 138
- Символіка українського світу 150
- Синтаксис простого речення. 7 кл. 135
- Синтаксис складного речення. 8 кл. 134
- Стилі мовлення. 6 кл. 132
- Структура тексту. 6 кл. 133
- Українознавство – покликання часом 147
- Українознавство: сприйняти серцем, осягнути розумом 148
- Українознавчі студії зарубіжжя 141
- Українська національна школа: минуле, сучасне, майбутнє 149
- Фразеологія. 6 кл. 139
- Центри школи-родини: Київ — Миколаїв, Чернівці — Луганськ 143
- Цінності українознавства 146

Показчик відредагованих навчально-методичних комплексів

- Вивчення української мови в 4 кл. / М.Т. Доленко, А. Г. Кващук,
І. І. Дацюк 174
- Вивчення української мови в 5 кл. / О. П. Блик 175
- Вивчення української мови в 6 кл. / О. П. Блик 173
- Дидактичний матеріал з морфології української мови /
Н. Кучеренко 182
- Дидактичний матеріал з української мови для 6 кл. / О. П. Блик 191
- Екранна і звукова наочність на уроках української мови /
Л.П. Куліньська 179
- Збірник віршів і завдань з старослов'янської мови / А. В. Майборода,
Л. І. Коломієць 169
- Збірник диктантів з української мови для 4-8 кл. / Г. П. Посидинок 190
- Збірник текстів для переказів / В.І. Явір 187
- Комплексні завдання розвитку мовлення учнів 1-3 кл. /
О. І. Смовська 186
- Короткий тлумачний словник української мови / Д. Г. Гринчишин,
Л. Л. Гумецько, І. М. Керницький та ін.. 206
- Методика вивчення орфографії / А. Г. Шкурятяна 183
- Методичні вказівки до «Таблиць з фонетики української мови для 4 кл.»
/ А. Г. Кващук 198
- Методичні вказівки до «Таблиць з української мови для 4 кл.» /
М. М. Шкільник 202
- Методичні вказівки до «Таблиць з морфології в 5 кл.» / О. П. Блик 200
- Методичні вказівки до «Таблиць з синтаксису української мови для 8
кл.» / О. Т. Войнова 196

**Показник виступів на форумах, конгресах,
конференціях, семінарах, “круглих столах” тощо**

- Аксіологічні (ціннісні) виміри українознавства в національній школі 29
- Антропологічне визначення особистості в контексті кордоцентризму 43
- Архетипно-символічний лад культури: українознавчий аспект 12
- Взаємозв'язок сердечного і розумного в становленні особистості 41
- Виховання національної самосвідомості у процесі вивчення окремих предметів у позакласній та позашкільній роботі 69
- Гендерна ідентичність у сучасних умовах: педагогічний аспект 87
- Глобалізаційні та регіональні виклики в соціокультурному середовищі ВНЗ 20
- “Граматка” Л.О. Куліша в оцінці сучасників 52
- Громада як традиційний спосіб життя української спільноти 10
- Дидактичні особливості та психологія сприйняття ілюстративного матеріалу в підручниках 85
- Дидактичні проблеми новітнього українознавства 114
- Діяльність Ісмаїл-бея Гаспринського в просторі виборювання національної школи 50
- Експериментальний проект — українська національна школа-родина 94
- Етнодизайн — складова становлення української національної ідентичності 21

Здоров'я нації — багатство держави 105

Знання в просторі культури 83

Ідентичність в історіософській концепції др. пол. XVII — першій пол. XVIII ст. 5

Ідентичність в структурі професійної компетенції педагога 1

Ідентичність педагога в контексті Болонського процесу 100

Ідентичність у культурно-історичних трансформаціях України: педагогічний контекст 98

Ідентичність у мистецькій освіті 7

Інноваційні технології: концептне структурування навчальної інформації 23

Інтегративна антропологія: педагогічний дискурс 58

Інтегративний зміст освіти 40

Інтегрування змісту знань в навчальних закладах — проблема розвитку українознавства 18

Когнітивний аспект педагогічної майстерності 89

Концепт українська родина. Випробування часом 42

Концептне структурування навчальної інформації 25

Концептосфера українознавства — важливий чинник змісту педагогічної освіти 90

Кордоцентризм українських мислителів у контексті європейських цінностей XVIII-XIX ст. 19

Корифей української педагогіки м. Полтави 86

Культурологія в трансформаційних процесах освіти 101

Методологічні проблеми новітнього українознавства 113

Молодість і зрілість українознавства: методологічно-дидактичні виміри 61

Національна ідентичність — складова компетентності педагога 22
Національна ідентичність: українознавчий контекст 9
Національна школа-родина в системі формування громадянського суспільства в Україні 30
Національне шкільництво: українознавчий аспект 36
Національне виховання учнів і вивчення інтегративного курсу "Українознавство" 80
Освітньо-просвітницька діяльність Івана Огієнка як сув'язь тисячоліття 68
Паралелізм історико-педагогічних процесів на теренах України — явище внутрішньої єдності українського народу 78
Паралельність історико-педагогічних процесів в Україні XIX століття 91
Педагогічна майстерність в контексті наукових, культурних трансформацій 88
Педагогічні інновації національної освіти 67
Питання структурно-семантичного аналізу лексики в підручниках з української мови для середньої школи 77
Підготовка навчально-методичних комплексів 84
Поняттєво-термінологічна система навчального курсу "Українознавства" 53
Посилення ролі українознавства в національній системі освіти 80
Постнекласична парадигма українознавства 26
Проект програми та методичні рекомендації щодо розробки календарних планів до інтегративного курсу "Українознавство" (1-9 кл.) 107
Проект програми та методичні рекомендації щодо розробки календарних планів та інтегративного курсу "Українознавство" (10-11 кл.) 108
Професійна ідентичність — складова педагогічної освіти 48

Професійні знання, окреслені через вияв культури 47
Психолого-педагогічне забезпечення навчально-виховного процесу в школі 82
Рід, родина, родовід в контексті соціально-культурної парадигми національної освіти 31
Рідна мова в системі інтегративного змісту освіти 76
Родинальність — ціннісний орієнтир життєдіяльності школи нової генерації 65
Родинальність у вимірах когнітології 24
Родиноорієнтована життєдіяльність — першооснова формування демократичних, гуманістичних цінностей української школи-родини" 112
Родино-шкільна життєдіяльність — один з визначальних пріоритетів української національної школи 32
Розробка пропозицій до проблем української національної школи 55
Роль тижневика "Освіта" в державотворчих процесах України 71
Роль християнства у формуванні особистості 13
Символіка у професійно-технічній освіті 92
Словотвір у системі дієслівних лексичних груп 74
Смислове поле ідентичності 45
Стандарти, програми з українознавства: проблематика, структура, наступність 110
Структурування зв'язь у школі нової генерації — українській національній школі-родині 17
Теоретико-методологічні обґрунтування проблем дослідження мобільності: концепт, методи, результати 99
Термінологічний ландшафт педагогічної аксіології 102
Традиційна культура в системі проф. підготовки учнів ПТНЗ 51

У мові — пам'ять народу. Мова — код і паспорт нації 109
Українознавство — комплексно-інтегративна цілісність 59
Українознавство в дошкільній 104
Українознавство в культурно-історичній парадигмі національної школи 39
Українознавство в наукових вимірах: класичному, неklasичному, постнекласичному типах науки 60
Українознавство в просторі педагогічної творчості 2
Українознавство в різних моделях науки 33
Українознавство в трансформаційних процесах науки 6
Українознавство в цивілізаційних процесах 8
Українознавство і проблеми розвитку науки 73
Українознавство мовою різних систем 62
Українознавство як батьківщинознавчий предмет в загальноосвітній школі та ПТНЗ 93
Українознавство як інтегративний навчальний курс 34
Українознавство як інтегративний навчальний курс 111
Українознавство як чинник соціокультурної ідентичності 44
Українознавство: структурування інтегративних знань 75
Українознавча парадигма національної освіти 70
Українознавчий аспект інтегративних підручників програми "Дивосвіт" 95
Українознавчий простір освіти України 37
Українознавчі аксіоми і тоталогічні постулати 11
Українознавчі виміри національного шкільництва 96
Українознавчі засади національного шкільництва 3
Українознавчі засади національної школи-родини 35
Українознавчі основи валеології 106
Українознавчі родинні цінності особистості в шк. 181 м. Києва 66

Українська національна школа: минуле і майбутнє 28
Українська національна школа-родина — школа нової генерації 72
Українська національна школа-родина: проблема розвитку 16
Українське шкільництво ХХ ст.: типи освіти, моделі школи 14
Українськість як соціокультурна ідентичність 56
Універсалії — концепти українознавства в рекламі 27
Універсалії і цінності українського національного шкільництва 63
Універсалії, цінності, символи шкільної освіти в ХІV — ХVІІІ ст.) 38
Формування національної самосвідомості учнів у позаурочний час 64

Художній образ і когнітивна теорія слова 49

Цінності і символи культури Київської Русі та їх відображення у системі національної освіти 15
Цінності особистості в українознавчій моделі національного шкільництва" 54

Чесноти козака серед європейських виховних систем 79
Чинники громадянської ідентичності: світовий досвід і Україна 46
Чинники українознавчої педагогічної думки 57

Школа і родина: історія та сучасність 97
Школа нової генерації і концепції Г. Ващенка 4
Школа-родина 81
Школа-родина великого міста — освітньо-науковий комплекс 103

Іменний покажчик

- Авраменко О. О. [с. 61]¹
 Аніщенко О. В. [с. 62]
 Алтонович С. А. 26, 35
 Антошок Т. Д. 108
- Баймут Т. В. 112, 170
 Баконій З. [с. 62]
 Баран В. Д. 37, 38
 Бардаш М. В. 194
 Батищев С. Я. 47, 48
 Бекірова А. Р. 216
 Блик О. П. 152, 153, 155, 158,
 160, 161, 162, 173, 175, 177, 191,
 192, 199, 200
 Богданова О. М. 67
 Бойченко Т. С. 300, 301, 302
 Боровік О. М. 80, 67
 Бондарук Г. А. [с. 92]
- Вадзюк Н. 300, 301, 302
 Васюк П. [с. 67]
 Ващенко Г. 101, 4, [с. 65]
 Ващенко Л. М. 97, 256, 259, 263
 Височина Т. М. [с. 62]
 Вільш І. 45, 215
 Вовк М. [с. 63]
 Возний Т. М. [с. 23]
 Войнова О. Т. 195, 196
 Волкова С. 299
 Волошук А. В. [с. 63]
- Гаспринський І. 88, 89; 50
 Год Б. В. [с. 34]
 Гоголь М. 17
- Головай І. 281
 Горашук В. 299
 Горячий В. І. 184
 Горький М. 124, 129; 77
 Гринчишин Д. Г. 206
 Гриценко М. В. 295
 Грищенко Ю. В. [с. 63]
 Громова Р. І. [с. 22]
 Гужва Ф. К. 171
 Гумецька Л. Л. 206
- Давиденко В. І. [с. 26]
 Дацюк І. І. 159, 174
 Демченко Є. І. 107
 Ділківська Г. 113
 Довженко О. П. 103, 104, 111
 Доленко М. Т. 159, 174
 Дорошенко С. О. 193
 Драгоманов М. П. 2
 Дубишчук О. С. 69; 45, 46, [с. 63]
- Єрмоленко С. Я. 157
- Жебровський Б. М. 97, 256, 259,
 263
 Жолдакова З. А. 163
- Забацга Л. І. 176
 Забіяка І. М. 77, 83
 Захаренко С. О. [с. 63]
 Захаренко О. А. [с. 63]
 Зязюв І. А. 15, 19, 45, 67, 72, 80,
 82, 87, 215, [с. 65]
- Іваницька Г. М. 164, 165, 166, 167,
 168
 Ігнатович О. М. 209
- Канівець В. 131
 Каракоз С. І. [с. 26]
 Квашук А. Г. 159, 174, 197, 198
 Керницький І. М. 206
 Коломиєць Л. І. 169
 Коваленко Є. І. 17
 Коноваленко О. С. 99 [с. 67]
 Коновець С. В. [с. 62]
 Кононенко М. П. 290, 291, 292,
 293; 72, 73
 Кононенко П. П. 37, 38, 260, 268,
 271, 274, 276, 280, 281, 283, 284,
 285, 286, 289, 290, 291, 292, 293,
 294, 295; 72, 73, 109
 Конончук М. М. 44; 72, 73
 Корнійчук О. С. 104
 Короленко В. Г. 47, 71
 Король О. 280, 281
 Корчак В. О. 132, 133, 134, 135,
 136, 137, 138, 139, 140
 Костенко Л. З. [с. 3]
 Костянтинова С. 109
 Кравчук Д. М. 181
 Кремень В. Г. 21, 22, 23
 Крисаченко В. С. 37, 38
 Кубійович В. 247
 Кулик Б. М. 158, 160, 161, 162
 Куліньська Л. П. 179
 Куліш П. О. 107; 52
 Кучерешко І. К. 53
 Кучеренко Н. М. 182
- Лавріненко О. А. [с. 62]
 Лактіонова Г. М. [обкл.]
- Левовоцький Т. 45, 215
 Лещенко М. П. [с. 34]
 Лисенко М. М. 4, 5, 6, 7, 8, 56,
 207
 Луговий В. І. 9
 Лук'янова Л. Б. 54
- Майборода В. К. [с. 34]
 Майборода С. В. [с. 39]
 Майборода А. В. 169
 Макаренко А. С. 41, 86
 Мацько Н. Д. 218
 Мінченко Т. А. 33
 Мовчан Г. 218
 Мовчанок В. 300
- Назаренко Н. І. [с. 22]
 Наумчак Л. 105
 Ничкало Н. Г. 3, 9, 19, 45, 67, 80,
 82, 215, 217, [с. 34, 92], [обкл.]
 Ніколасенко Ю. О. [с. 63]
 Новосельська Л. С. 168
- Обушний М. І. 1, 46, 73
 Огієнко І. 234, 252; 68
 Остаф Я. І. 154, 156
 Отич О. М. 114, [с. 63], [обкл.]
- Папченко В. І. 18
 Пашковська Н. А. 165, 166, 167,
 168
 Пентелюк М. І. 188
 Передрій Г. Р. 154, 156, 172
 Перепада А. І. 172
 Петрук Г. П. [с. 63]
 Пилинський М. М. 157
 Пилишчук О. Я. 289, 295
 Погрібний А. Г. 99

¹ [с.] так позначені сторінки, де є посилання на наймення

- Поєдинок Г. П. 190
 Полюга Л. М. 203, 205
 Пономаревський С. Б. [с. 62]
 Присяжнюк К. [с. 22]
 Пушанко Т. П. (Т. П. Усятенко) 103, 104, 111, 112, 113, 120, 121, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130
- Редько Ю. К.** [с. 23]
 Рівберг В. Л. 117
 Руденко Ю. Д. 99
 Рудник О. В. [с. 92]
 Рудницька О. П. 72; 43, 44, 49, 51, [с. 65]
 Русанівський В. М. 157, 158
- Сазоненко Г. 281, [с. 62]
 Сарнацька Г. І. 170
 Свирида Л. [с. 63]
 Сергійчук В. І. 50, 60
 Сікорська З. С. 204
 Скородо Г. С. 29, 212
 Скурагівський Л. В. 154, 156, 178
 Смовська О. І. 186
 Сорочук Л. В. [с. 61]
 Стельмахович М. Г. 189, 274, 276
 Султанова Л. Ю. 70, 208, 216
 Сурова Н. І. 165, 166, 167
- Талалуєва Н. О. 81, 82, 85
 Топольницький О. І. 181
 Тоцька Н. І. 53
- Усятенко Т. П. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114; [обкл.]
- Усятенко Г. О. 46, 48, 86; 5, 78 [с. 92]
 Ушинський К. Д. [с. 66]
- Федун Т.** 105
 Федькович Ю. 57, 210, 221
 Філіпчук Г. Г. [с. 63]
 Флегонтова Н. О. [с. 63]
 Франко І. Я. 255
- Хомич Л. О. 7, 8, 208, 298
 Храмой Л. Б. 170
- Царенко А.** 301
 Циганенко Г. П. 165, 166, 167
 Цупрун Л. Д. 193
- Чабаненко Ю. А.** 75
 Чугуй Л. В. [с. 63]
- Шахрай Т. О.** 208
 Шевченко Т. Г. 231, 247, 264, 276, 281, 295; 55, 75, 80, 96, 97, [с. 66]
 Шелехова Г. Т. 154, 156
 Шкільник М. М. 180, 201, 202
 Шкуратяна П. Г. 183
- Щасна Г. Л.** 170
- Ющук І. П.** 121
- Явір В. Г.** 187
 Яковенко П. М. 253
 Якшица Т. 107
 Ярьсько Л. 103, 108, [с. 39]

Бібліографічне видання

Усатенко
Тамара Пилипівна

Науковий редактор *Ничкало Н. Г.*
Редактор *Усатенко Г. О.*
Ком'ютерний набір *Бондарук Г. А.*
Верстка *Рудник О. В.*
Дизайн обкладинки *Рудник О. В.*

Підп. до друку 20.04.13. Формат 60x84/16.
Папір офсет. №1. Гарнітура Times New Roman.
Друк цифр. Ум. друк. арк. 11,5
Тираж 70 пр. Зам. № 10122-AP

Видавництво ТОВ «Альфа Реклама»
Україна, м. Київ, вул. Червоноармійська, 139
Тел.: (044) 529-06-14,
(096) 218-99-63
www.izdat-knigu.com

Свідчення суб'єкта видавничої справи
ДК №3421 від 11.03.2009

Надруковано СПД-ФО Рудник В. А.
Україна, м. Київ, вул. Червоноармійська, 139

НАЦІЯ ОСВІТА СВІТ
ЗНАННЯ РОЗУМ
НАЦІОНАЛЬНА ШКОЛА
ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО
ДИТИНА ОСОБИСТІТЬ
ПАРАДИГМА ПЕДАГОГІКА
ДЕРЖАВА ІСТОРІОГРАФІЯ
ІННОВАЦІЇ
НАУКА ТРАНСФОРМАЦІЯ
ДЕМОКРАТІЯ

РОДИНА КУЛЬТУРА
ШКОЛА-РОДИНА ГЛОБАЛІЗАЦІЯ
САМОУСВІДОМЛЕННЯ
ВИХОВАННЯ НАВЧАННЯ

КОНЦЕПТОСФЕРА

ЕТНОС
СЛОВО
ЦІННОСТІ
СИМВОЛИ
ДУХОВНІСТЬ
СЕМАНТИКА
ЛЕКСИКА
ЗЕМЛЯ
ЗВИЧАЇ
ПАМ'ЯТЬ
СОБОРНІСТЬ

МОВА
УКРАЇНОЗНАВСТВО
РОДИННІСТЬ
УКРАЇНСЬКІСТЬ
АРХЕТИПИ
СМИСЛИ
ТРАДИЦІЇ
КОРДОЦЕНТРИЗМ
ЛЮДИНА
ЕТНОПЕДАГОГІКА
ЕТНОКУЛЬТУРА
КРАЙ

ІДЕНТИЧНІСТЬ

